„NIWA“ TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60

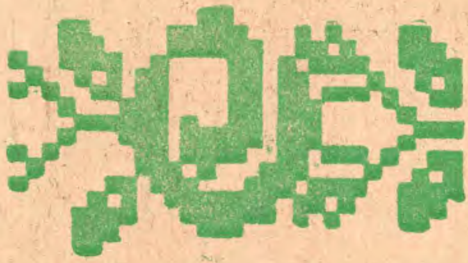

Ніва

№ 27 (71) БЕЛАСТОК, 7 ЛІПЕНЯ 1957 г. ГОД II

Малады Купала. Скульптура А. Быбкіна. (Музей Янкі Купалы ў Мінску).

З думкай аб Бацькаўшчыне

Зноў, дарагі чытач, мы сустракаемся з Табой у нашай экскурсіі па купалаўскіх месцах. На гэты раз у Маскве. Тут на Данскіх могілках, у крэматорыі, знаходзіцца прах нашага народнага песняра. Зойдзем-жа туды, ушануем яго памяць.

...Вялікая, прасторная зала. У цэнтры яе, сярод зяленіва і кветак узвышаецца помнік з белага мармуру. А ў нішы помніка — урна з прахам паэта.

Нельга без хвалявання чытаць урыўкі з вершаў, высечаных на мармуры:

Песня мая не шукае чырвонцаў —
Будучнасць гэткіх не знойдзе ў ёй плям;
Жыць толькі хоча ў радзімай старонцы,
Пеці па сэрцу ўсім добрым людзям.

У гэтых словах увасоблены светлыя, шчырыя думкі і пачуцці паэта, вялікага патрыёта беларускай зямлі, яго самаахвярнасць дзеля роднага краю. З няменшай сілай і яскравасцю гучаць і другія словы Янкі Купалы:

За праўду, за шчасце, за лепшую долю,
Вазьміся, мой дружа, пастой.
У крыўду не дайся, свайго дабівайся,
Адвага хай будзе з табой.

Янка Купала цяжка і балюча перажываў расстане з Беларуссю, гаротны лёс свайго народу, які апынуўся ў нацысцкай няволі. Усе яго думкі і імкненні былі накіраваны на Захад, туды, дзе дыміўся ў пажарышчах Мінск, дзе злавесная ноч варожай акупацыі звісала над квітучым дагэтуль краем, дзе народ мужна ўзняўся на барацьбу супраць захопнікаў. Сцвярджэннем гэтаму з'яўляюцца яго словы на помніку:

«Мне сняцца сны аб Беларусі»...

І міма волі ў гэты час, калі мы стаім ля помніка народнага паэта, паўстаюць малюнкі даўнопрайшоўшых, грозных і суровых дзён.

...22 чэрвеня 1941 года. Нядзеля. На світанні мірны сон людзей быў раптоўна перапынены залпамі гармат і выбухамі бомб, якія сыпалі армады бамбардыроўшчыкаў на нашы гарады і сёлы. Нямецкія орды рынуліся на ўсход праз рубяжы.

Янка Купала ў гэты час знаходзіўся ў гасцях у літоўскіх пісьменнікаў у Каўнасе. У першы-ж дзень вайны ён выехаў у Мінск. Цяжкай была дарога дадому. Над родным горадам уздымаліся чорныя хмары дыму, ноччу на многія дзесяткі кіламетраў віднеліся крывавыя пошугі зарава. У агні загінуў і дом паэта, яго бібліятэка, рукапісы няскончаных твораў, перапіска.

24 чэрвеня Янка Купала выехаў на ўсход і спыніўся ў Ляўках на Аршаншчыне. Але нядоўга давялося прабыць і там. Варожыя арміі, знішчаючы на сваім шляху ўсё, набліжаліся да ўсходняй мяжы Беларусі і паэт вымушан быў пакінуць і Ляўкі.

Жонка паэта, Уладзіслава Францаўна ўспамінае: «Праязджалі мы адно прыгожае месца паблізу Смаленшчыны. Каля дарогі раскінуўся поплаў, трава была высокая, многа кветак, воддаль быў лес. Купала захацеў спыніцца тут. Стомлены, ён выйшаў з машыны, лёг на траву і доўга глядзеў удаль. На вачах у яго былі слёзы. Гэта было яго апошняе расставанне з роднай Беларуссю».

Прыбыўшы ў Маскву, Янка Купала пасяліўся на кватэры мастака К. Елісеева на Вялікай Грузінскай вуліцы. Тут ён быў не проста наглядальнікам падзей, а выступіў як воін, як змагар, які ўвесь свой талент, сваё паэтычнае слова паставіў на барацьбу з ворагам. Ужо ў першым сваім артыкуле «Германскі фашызм — злейшы вораг беларускага народа», які быў надрукаваны 18 ліпеня 1941 года ў газеце «Правда», Янка Купала заклікаў народ да змагання за свабоду. Ён і далей піша артыкулы, адозвы да партызан, якія распаўсюджваліся ў варожым тылу. Мужны голас паэта на мітынгах, па радыё і ў друку, заклікае народ да барацьбы, да помсты, да здабыцця перамогі. З адданасцю патрыёта Купала выступае ў жніўні 1941 года на трыбуне Усеславянскага мітынга. Як член Прэзідыума Усеславянскага камітэта ён заклікае народы славянскіх краін узняцца на смяротны бой з нацызмам. З-пад пяра Янкі Купалы выходзяць вершы «Шалее Гітлер ашалелы», «Беларускім партызанам» і іншыя.

Восенню 1941 года варожыя войскі падыйшлі да Масквы. Янка Купала змушаны пакінуць Маскву і выехаць у Татарыю, дзе пасяліўся ў Печышчах, непадалёку Казані, над Волгай. Тут ён таксама шмат і настойліва працуе, выступае 18 студзеня 1942 года на радыёмітынгу беларускага народа, на якім сказаў поўныя прароцтва і веры словы:

— «Блізкі час, калі мы зноў збярэмся ў шчасці і радасці, вялікай сваёй сям'ёй на роднай зямлі, для вялікай працы аднаўлення і творчасці».

У артыкуле «Не будзе беларус рабом нямецкіх баронаў», Янка Купала піша: «Народ мой! Ідзе смяротная бітва за самае галоўнае ў жыцці кожнага мужчыны, кожнай жанчыны, ідзе барацьба за жыццё, за свабоду, за існаванне беларускай нацыі».

Больш чым поўгода Янка Купала жыў і працаваў у Печышчах. Тут ён вельмі пасябраваў з мясцовым насельніцтвам, з простымі людзьмі, якія з вялікай пашанай адносіліся да беларускага песняра. Янка Купала пакінуў пасля сябе добрыя ўспаміны, як чалавек вялікай прыгожасці сваіх думак і дзеянняў, вялікага сэрца. Ён жыў з людзьмі аднымі думкамі і імкненнямі, дапамагаў ім усім, чым мог, людзі-ж плацілі яму пашанай і любоўю.

У чэрвені 1942 года паэт прыехаў у Маскву. Тут ён апынуўся ў асяроддзі беларускіх пісьменнікаў і дзеячоў культуры, якія часта наведвалі яго, расказвалі аб сваіх працах, аб творчых планах на будучае. Разам марылі аб хуткім звароце на вызваленую беларускую зямлю, да свайго мужнага народу. Але Янку Купалу не давялося дажыць да гэтага радаснага і шчаснага дня. Раптоўная смерць абарвала жыццё паэта 28 чэрвеня 1942 года.

У той цяжкі час не ўсе маглі схіліцца над трунай дарагога песняра. Але як толькі вестка аб вялікай страце абляцела краіну — на фронтах, у совецкім тылу, на зямлі, захопленай ворагам, у партызанскіх атрадах, у жалобе застылі на момант людзі.

Мой родны край, твае сыны
Не ўсе маглі ў той час суровы
Каля паэтавай труны
Стаяць у варце ганаровай.
Дарогі так ляглі ў жыцці,
Што пад разрывамі снарадаў
Усе не здолелі прыйсці
З-пад Севастопаля
І Ленінграда.

пісаў у вершы, прысвечаным памяці песняра паэт Мікола Аўрамчык. Беларускія воіны, дзеячы навукі і культуры, пісьменнікі і партызаны далі ў той час клятву:

«Над прахам тваім, дарагі наш Янка Купала, мы клянемся зрабіць усё, каб вызваліць нашу маці-Беларусь ад ненавісных катаў».

Янка Купала не дажыў да светлага дня перамогі над ворагам. Але ён непахісна верыў у гэта, як верыў у мужнасць і няздомнасць беларускага народа, у яго волю да змагання. У адным з артыкулаў паэт пісаў: «Любяць у Беларусі званых гасцей і не любяць нязваных. Пакуль будзе жыць хоць адзін беларус, не будзе на беларускай зямлі спакою фашыстам — захопнікам, горкае будзе ім жыццё — з кожнага дрэва, з кожнага лога будуць сачыць за імі пільныя партызанскія вочы... Няхай не гневаюцца няпрошаныя госці. Чым багаты, тым і рады. Для добрага чалавека — вароты насцеж, хлеб і гарэлку на стол. Для начнога ворага, для злодзея — смерць і агонь».

У гэтыя дні, калі ўвесь беларускі народ шырока адзначае 75-я ўгодкі з дня нарадзінаў свайго песняра, вобраз Янкі Купалы паўстае найвыразней і яскравей, як вобраз вялікага патрыёта беларускай зямлі, слаўнага сына Беларускага народу, які сэрца, думкі і імкненні, свой паэтычны талент да апошняй хвіліны аддаваў дабру і шчасцю людзей, славе і велічы Бацькаўшчыны.

АЛЕСЬ ТРАЯНОЎСКІ
Масква

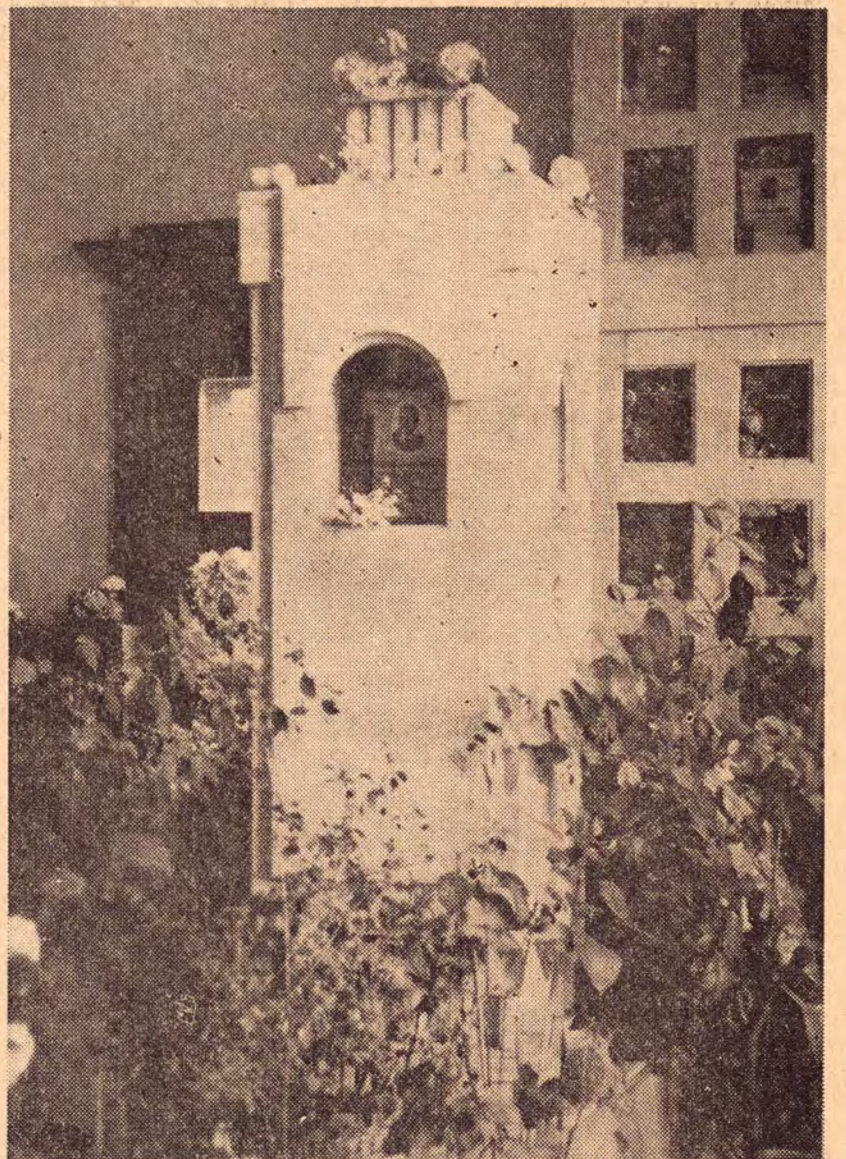

Помнік Янку Купалу ў Маскве. У нішы яго знаходзіцца урна з прахам паэта.
Фота — А. Траяноўскі

ШТОТЫДНЕВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Наша хроніка

■ 26 ЧЭРВЕНЯ ў Лондане распачалося дзевяцідзённая канферэнцыя краін Брытанскай Супольнасці народаў. Першы раз удзельнічае ў канферэнцыі прэм'ер-міністр новаўтворанай афрыканскай дзяржавы Гана др. Квамэ Нкрумаг.

■ Прадстаўнік Карэйскай Народнай Дэмакратычнай Рэспублікі выступіў на пасяджэнні мешанай камісіі ў Панмунджон з жаданнем, каб у кароткім часе былі выведзены чужыя войскі, з абодвух частак Карэі, змяншэння збройных сіл абодвух старон і правядзення гаспадарчых і культуральных развмоў. Гэтыя жаданні былі-б падрыхтаваннем грунту да мірнага спалучэння краіны.

■ На міжнароднай канферэнцыі ў Лондане, Стасен выступіў з прапановай рэдукцыі класічнага ўзбраення і змагазынавання надвыжак зброі пад міжнароднай кантроляй.

■ Прэзідэнт Эйзенхаўэр высказаўся на прэс-канферэнцыі за далейшым правядзеннем доследаў з вадароднай зброяй. Такое становішча ён растлумачвай патрэбай пошукаў «абсалютна чыстых» — атамных бомбаў — г. зн. аб мінімальным радыёактыўным дзеянні.

■ 27 ЧЭРВЕНЯ. У італьянскім парламенце распачаліся спрэчкі над дэкларацыяй урада прэм'ер-міністра Цолі. Дэбаты над дэкларацыяй мелі вырашыць ці ўрад застанецца пры ўладзе.

■ У Бундэстагу адбываецца дэбата над прычынай смерці 15 салдат Бундасверы ў рацэ Іплер.

■ Прадстаўнікі 26 краін у ААН, якія вышлі з прапановай паклікання спецыяльнай камісіі, з мэтай апрацавання рапарту на тэму здарэнняў у Венгрыі, пастанавілі, каб рапарт успамянутай камісіі быў разгледжаны на агульнай асамблеі ААН. Тэрмін разгледжання Венгерскай справы не ўдакладнена.

■ У Варшаве адбылася нарада Арганізацыйнага камітэта сусветнай настаўніцкай канферэнцыі, якая распачнецца ў Варшаве ў жнівені цякучага года.

У канферэнцыі будзе ўдзельнічаць 250 дэлегатаў — прадстаўнікоў 7-мільённай арміі — настаўнікаў усяго свету. Удзельнікі канферэнцыі разгледзяць наступныя справы: сітуацыя настаўніка і школы ў розных краінах і шляхі яе папраўы, выхаванне моладзі ў духу патрыятызму і дружбы паміж народамі, справы міжнароднага супрацоўніцтва й міжнародным настаўніцкім руху і ўстановяць. «Карту настаўніка».

■ 28 ЧЭРВЕНЯ. На пасаду прэм'ер-міністра Канады паклікана правадыра кансерватыўнай партыі — Джона Дыфенбакера.

■ 30 ЧЭРВЕНЯ. На канферэнцыі Венгерскай Сацыялістычнай Рабочай партыі паклікана новае партыйнае кіраўніцтва. На I сакратара выбрана тав. Яноса Кадара. У склад Палітбюро ўвайшлі тав. тав. Антал Апро, Бэля Бімку, Лайос Фэгэр, Енэ Фок, Янос Кадар, Дюлія Каляй, Каролі Кіс, Георгі Маросан, Фэрэнц Мюніх, Сандар Ронай і Міклёс Самочый.

На канферэнцыі прынята рэзалюцыю, у якой накрэслена найважнейшыя задачы партыі.

30 чэрвеня адбылася ў Гдыні цэнтральная ўрачыстасць, прысвечаная дню ваенна - марскога флота.

На здымку: адміралы Польшчы, СССР і ГДР.

Па старонках друку

Вялікім, не толькі эканамічным, але і палітычным здарэннем быў сёлеташні Міжнародны Кірмаш у Познані. Такой колькасці замежных купцоў, такой колькасці наведвальнікаў, яшчэ ніколі не бачыў Познань. Амаль увесь польскі друк прысвячае артыкулы гэтай справе.

На асаблівую ўвагу заслугоўваюць артыкулы Яна Тарончыка ў 175 нумары «Трыбуны Люду» з 27 чэрвеня п. з. «Яшчэ ёсць магчымасці да выкарыстання» і Тадэўша Яцкоўскага ў газеце «Жыцце Варшавы» (№ 146 з 23, 24. чэрвеня) пад загалоўкам «Вялікая шанса Познаня». У першым артыкуле аўтар прабуе ацаніць сёлеташні кірмаш. З аднаго боку паказвае дасягненні з другога недахопы, якія назіраліся на кірмашы. Я. Тарончык падсказвае, таксама думкі, што трэба было-б зрабіць ужо цяпер, каб павялічыць дасягненні Кірмашу. Аўтар звяртае ўвагу на вялікія магчымасці выкарыстання рэзерваў у сельскай гаспадарцы і дробнай прамысловасці.

Т. Яцкоўскі ў сваім артыкуле больш месца прысвячае будучыні і падкрэслівае вялікае эканамічнае, а таксама палітычнае значэнне кірмашу.

Другім, вельмі важным здарэннем на гэты раз ужо не ў эканамічным сэнсе было прабыванне ў Польшчы — Ленінградскага тэатра мініятур з Аркадзям Райкінам на чале. Доўгі быў-бы пералік, артыкулаў, рэцэнзыяў і інтэрв'ю, прысвечаных нашым госцям. Усе без выняткаў культурна-грамадскія тыднёвікі і штодзённыя газеты публікавалі такія матэрыялы. Не было розніц і ў ацэнцы тэатра. Тэатр на высокім мастацкім узроўні, а Аркадзь Райкін непараўнальны. «Паганінім эстрады» — назваў яго польскі друк.

Хаця не новую, а ўсё-ж такі актуальную, праблему кранаюць у 26 нумары «Па просту» Уладзімір Голэк і Рышард Турскі ў артыкуле п. з. «Прапануем зрабіць пераварот у паветах». Аўтары паказваюць на прыкладзе некалькіх павятовых мястэчкаў, іх эканамічную сітуацыю і бязсільнасць мясцовых уладаў, якія не могуць направіць існуючай сітуацыі.

Вось, што пішуць аўтары: «Павятовая ўлада можа кіраваць людзьмі, але не можа распараджацца маёмасцю. Можа праводзіць персанальныя змены (у вельмі абмежаваным маштабе), не можа змяніць акрэсленага стану вытворчасці, вытворчых сіл. Такім чынам павятовая ўлада з'яўляецца пешкай на шахматнай дошцы, якой іграе ваяводства і Варшава. Такімі самымі пешкамі, толькі ў руках Рады народовай з'яўляюцца людзі, жыхары павета».

У выніку сваіх разважанняў, аўтары даходзяць да вывадаў, што трэба даканаць эксперыменту ў некалькіх паветах і выпрацаваць найлепшую форму арганізацыі ўлады, якая мела-б шырокія магчымасці ўсебакова кіраваць сваім паветам.

Многа спрэчак праводзіцца і на тэму кшталтавання новай мадэлі гаспадаркі ў нашай краіне. Артыкулы на гэту тэму можна сустрэць амаль ва ўсіх часопісах. Апошнім, з сярод іх, гэта артыкул у 25 нумары «Па просту» п. з. «Мадэль». Аўтары артыкула імкнуцца паказаць дагэтуляшнія спрэчкі на ўспамянутую тэму, а таксама выказваюць і свой погляд.

У апошнім часе штораз больш месца ў друку прысвячаецца справам Беласточчыны. Амаль усе аўтары рэпартажаў адкрываюць яе нанова. Рэпартаж Э. Гардынскага ў 25 нумары тыднёвіка «Жыцце Літэрацке» п. з. «Зямля павольнага часу», як і рэпартаж Я. Хулзынскага ў 23 нумары «Па просту» п. з. «Перыферыі» — прадстаўляюць Беласточчыну ў цёмных колерах. Нічога светлага ў ёй не бачаць. Думаю, што неслушна яны робяць вывады не папярэдзіўшы сваіх разважанняў некалькімі словамі аб тым, якая была Беласточчына 12 год таму назад і што ў ёй зроблена за гады народнай улады.

У выніку таго, асабліва пасля другога, рэпартажа выклікаліся спрэчкі «Газета Беластоцкая» выступіла з 3 артыкуламі, у якіх аўтары не згаджаюцца з пэўнымі праблемамі пастаўленымі Я. Хулзынскім. Пісала аб гэтых справах і «Трыбуна Люду».

М. М.

Вільюс. У кнігарні №1 ёсць спецыяльны аддзел польскай літаратуры, які налічвае каля 5.000 кніжак.

Фота — ЦАФ.

Агляд тыдня

Перагаворы ў справе раззбраення ў апошнім тыдні сустрэліся з новыммі перашкодамі. Узніклі яны ў двух справах; у справе змяншэння класічных збраенняў і ў справе спынення доследаў з вадароднымі бомбамі.

Калі рэч ідзе аб скарачэнні класічных узбраенняў і памяншэнні асабовага ліку войскаў — то тут, як вядома, амерыканцы не толькі згадзіліся з прапановай СССР, каб паменшыць лік войскаў ЗША і СССР да 2,5 мільёна салдат, але пайшлі яшчэ далей і запрапанавалі, каб асабовы лік войскаў гэтых двух краін паменшыць пачаткова да 2,1 мільёна, а пасля да 1,7 мільёна салдат.

Усё было-б тут вельмі добра калі-б ў амерыканскай прапанове гаварылася аб тым, што калі асабовы лік войскаў будзе ўжо паменшаны да 2,5 мільён, — дык тады аўтаматычна перойдзецца да другога этапу, а пасля да трэцяга. Але амерыканская прапанова прадугледжвае мноства ўмоў і неабходнасць спецыяльных перагавораў пры пераходзе ад аднаго этапу да другога.

І вось тут гэты, на першы погляд вельмі добры, амерыканскі план раззбраення аказваецца ашуканчым. Траціць ён сваю вартсць не толькі таму, што узалежняе справу раззбраення ад мноства ўмоў у спорных справах, але і таму, як гэта сказаў прадстаўнік СССР Зорын, што калі да кожнага новага этапу патрэбны будуць новыя перагаворы — то не толькі нашы дзеці, але і нашы ўнукі могуць не дачакацца таго часу, калі ажыццёвіцца прапанаваны трэці этап. Калі рэч ідзе аб прыпыненні доследаў з вадароднымі бомбамі — то ў гэтай справе ўсё яшчэ няма амерыканскага афіцыйнага адказу на савецкую прапанову.

З неафіцыйных думак некаторых прадстаўнікоў ЗША вынікае, што ЗША быццам-бы і згадзіліся-б на прыпыненне доследаў але тады, калі адначасова забаранілася-б вытворчасць атамнай зброі і ўстанавілася-б паветраную кантролю і правялося-б скарачэнне класічных узбраенняў. Гэтыя дадатковыя ўмовы патрэбны як відна амерыканцам да таго, каб адцягнуць справу падпісання дагавору аб забаранэнні доследаў з вадароднай бомбай яшчэ на многа гадоў.

Акрамя таго вельмі многа цяпер гаворыцца аб заяве 3 амерыканскіх вучоных, якія ў сваім звароце да прэзідэнта Эйзенхаўэра заявілі, што за некалькі гадоў магчыма будзе выпрадукаваць тзв. «чыстую» вадародную бомбу, выбух якой не будзе прыносіць за сабой радыёактыўнага праменявання і тым самым не будзе напаўняць атмасферу радыяактыўным, вельмі небяспечным для чалавечага здароўя, пылам.

Шум, які ўзнік у гэтай справе ў ЗША мае дзве мэты: першая — гэта даказаць усяму свету, што ЗША вельмі гуманітарныя і імкнуцца да выпрадукавання «чыстай вадароднай бомбы» каб, паменшыць небяспеку і з другога боку даказаць, што доследы з вадароднай бомбай яшчэ будуць неабходны праз 5 гадоў і гэта ў імя чалавецтва.

Новая тактыка

Калі мы разглядаем сучасную палітыку ЗША — дык нельга ў ёй не бачыць і новых рысаў. Ужо гэта, што мы тут сказалі, сведчыць аб тым, што з амерыканскай палітыкі адыходзяць наяўныя рэакцыйныя элементы. Цяпер ЗША ужо не ўсе Совецкія прапановы адкідаюць, а наадварот, некалькі згаджаюцца з імі, але з другога боку робяць усё тое, каб адцягнуць іх вырашэнне.

У ЗША паяўляюцца людзі і нават цэлыя палітычныя колы, якія хацелі-б частковага паразумлення і аслаблення міжнароднай напружанасці. Возьмем хаця той факт, што ў нядаўных перагаворах японскага прэм'ер-міністра Кішы з прэзідэнтам Эйзенхауэрам, ЗША дазволілі Японіі на гандаль з Народным Кітаем і згадзіліся вывесці частку сваіх войскаў з Японіі.

Несумненна, што гэтыя ўступкі ЗША для Японіі былі-б немагчымым у перыядзе халоднай вайны. Цяпер становіцца нешта іншае і ЗША вымушаны свае, некалькі нават і рэакцыйныя намеры, вельмі моцна маскіраваць і прадстаўляць іх людзям у новай — прагрэсіўнай форме.

Рэольная прапанова

Не гледзячы на тое, што амерыканскія войскі будуць выведзены з Японіі, астануцца там амерыканскія ваенныя базы, якія згодна з амерыканска-японскім пактам аб бяспецы, будуць ахоўваць Японію перад нападзеннем з боку яе ворагаў. Аб якім гэта нападзе мова ў дагаворы і хто-ж гэта будзе нападаць. Як дагэтуль не відаць, каб хтосьці падрыхтоўваўся напасці на Японію. Але і ў такім выпадку, ці не лепш было-б, як гэта ў сваім адказе на пытанне японскага карэспандэнта сказаў I сакратар ЦК КПСС Н. С. Хрушчоў, сабрацца ўсім японскім суседзям і заключыць супольны пакт аб неагрэсіі?. Па нашай думцы, гэта значна лепш аслабіла-б міжнародную напружанасць і адхіліла-б усялякую небяспеку для Японіі, чым амерыканскія базы і ўзбройванне поўднёвакарэйскай арміі ў сучасную атамна - вадародную зброю.

М. Н.

ГРОДЗЕНСКАЕ СВЯТА МАЛАДОСЦІ

(Ад нашага карэспандэнта).

Выступае з прамовай сакратар Ваяводскага камітэта ЗМС у Беластоку — Бронакоўскі. Стаяць з права яго: сакратар абкома Комсамола Г. Ф. Фамічоў старшыня аблвыканкома І. С. Кананові́ч, першы сакратар гаркома партыі Гродна П. І. Паноў.

У гары польская дэлегацыя з Беластоку.

На пярэдадні абласнога фестывалю моладзі, Гродна прыняло святочны выгляд. Вуліцы ўпрыгожаны нацыянальнымі рэспубліканскімі сцягамі, транспарантамі партрэтамі правадыроў Партыі і Урада.

У зеляні вуліц трапечуцца рознаколерныя сцяжкі. На вуліцах поўна моладзі. Яна вельмі спяшаецца, нейкая неспакойная, у прыўзнятым настроі. Вядома, часу мала. Заўтра-ж іх вялікае свята.

22 чэрвеня ў 17 гадзін на цэнтральнай Плошчы імя Леніна, сабраліся шматтысячныя калоны моладзі — удзельнікаў І-га абласнога фестывалю.

Летні ветрык калыша сотнямі сцягоў, чырвонымі знамёнамі. Уся плошча ўбрана агромнымі транспарантамі, якія заклікаюць да дружбы, міру і працы, плакатамі, гірляндамі сцяжкоў і рознаколернымі электрычнымі лямпачкамі.

Аднак прыгажэй усяго самая моладзь. Радасныя, расхваляваныя ў прыгожых нацыянальных уборах хлопцы і дзяўчаты, — высланцы раёнаў Гродзенскай вобласці.

На вуліцах Гродна натоўпы людзей. Малыя і старыя вышлі, каб прывітаць удзельнікаў фестывалю. Усе яны ў нейкім урачыстым прыўзнятым настроі. Вось бачу, як нейкі старэнькі дзядок, у прыгожа вышытай, падпаясаной старынным паясом кашулі, падыйшоў да свайго знаёмага і вітаючы яго «са святам моладзі» моцна паціскае руку. Такіх сцэнак на вуліцы Гродна можна шмат сустрэць. Усе знаёмыя вітаюць адны другіх «са святам моладзі». Аказваецца, што гэтым святам жыве не толькі моладзь, жыве ім таксама і старое пакаленне.

Пачынаецца фестывальны паход. Яго ўзначальвае калона сцяганосцаў, якая складаецца з прадстаўнікоў усіх дэлегацый.

Першымі ідуць удзельнікі фестывалю — дэлегаты Лідскага раёна. На чале калоны вялікі макет зямнога шара. На ім грамадны фестывальны сцяг.

Адна за другой праходзяць дэлегацыі раёнаў. Кожная з іх па-свойму пастаралася як найпрыгажэй прыаздобіць сваю калону.

Вельмі прыгожа прыаздоблены калоны Гродзенскай, Ваўкавыскай і Новагрудскай моладзі. Свіслацкая дэлегацыя прывезла на фестываль грамадны транспарант з жывых кветак «Миру — Мир». Вельмі прыгожа выглядзяць Свіслацкія дзяўчаты. Высокія, стройныя, як бярозкі, у доўгіх беленькіх фестывальных сукенках, яны нібы плывуць па вуліцах Гродна. Амаль у кожнай калоне ёсць свой «Уражай». «Вясна». Многа, вельмі многа кветак, рознаколерных шараў, сцяжкоў.

Калоны ўдзельнікаў фестывалю накіроўваюцца на стадыён «Локомотив», дзе іх бурнымі апладысментамі вітае шматтысячны натоўп людзей.

І вось над стадыёнам раздаўся заклічны сігнал фанфар: «Слухайце ўсе!»

Сакратар абкома комсамола тварыш Фомічаў вітае ўдзельнікаў свята і аб'яўляе першы абласны фестываль моладзі Гродзеншчыны адкрытым.

Над стадыёнам трапечучы крыламі ўзлятае сотні голубаў — веснікаў міру і дружбы. Пад зыкі дзяржаўных гімнаў Беларускай ССР і СССР падносіцца фестывальны сцяг, запальваецца традыцыйны зніч фестываля.

Удзельнікі фестывалю згатавалі гарачае прывітанне сваім гасцям — 10-ці асабовай дэлегацыі Польскай моладзі Беласточчыны, якую ўзначальвае сакратар Ваяводскага Камітэта ЗМС — Бранакоўскі. Дзесяткі піянераў з букетамі жывых кветак убягаюць на трыбуну і падаюць букеты гасцям — дэлегатам Беласточчыны, і Літоўскай Рэспублікі.

[illegible] ўдзельнікаў фестывалю, з прывітаннем ад моладзі Беласточчыны і са словамі падзякі за гарачае прыняццё, звяртаецца тав. Бранакоўскі. Прысутныя гучнымі апладысментамі вітаюць яго выступленне.

Вечарам на прыгожым, быстраводным Нёмане адбылося вялікае воднае свята. Тысячы людзей сабраўшыхся на крутым беразе Нёмана — высокай замкавай гары, з захапленнем слухалі калектываў мастацкай самадзейнасці Гродзеншчыны, якія выступалі на адмыслова збудаванай пантоннай плашчадцы, па сярэдзіне ракі.

Вось загучэла меладыйная руская народная песня «Волга, Волга». Пад гукі яе па Нёмане ў святле пражэктараў велічна плывуць чаўны славутага «Сенькі Разіна». На пярэднім чаўне ён сам — Сенька Разін — магутны, з шырокай, чорнай барадою, трымае на руках Персідскую княгіню (нейкую беларускую прыгажуню).

Фестывальны паход на стадыёне «Лакаматыў».

У Пышках выступае лепшы самадзейны мастацкі калектыў з калгаса «Знамя Советаў» Новагрудскага раёна.

Дырыжор, мастацкі кіраўнік, кампазітар — Павел Аляксандравіч Радаліцкі.

Гэткага вобразу ніколі нельга забыць.

Да познай ночы, у розных пунктах горада выступалі калектывы мастацкай самадзейнасці. Да познай ночы яны трымалі ў напружэнні тысячы людзей сваімі цікавымі — якім-жа артызмам выкананымі праграмамі.

Назаўтра самае цікавае было ў Пышках (вельмі прыгожае, маляўнічае наднёманскае месца адпачынку працоўных Гродна), дзе адбылося свята дружбы народаў і вялікі фестывальны канцэрт. Выступалі тут найлепшыя самадзейныя калектывы Гродзеншчыны. Які-ж вялікі ў гэтай простай совецкай моладзі талент, колькі-ж у яе артызму, энергіі, жыццярадаснасці. Якая-ж вялікая любоў да сваёй соцыялістычнай краіны і Комуністычнай партыі. Якая-ж вялікая воля за мірнае сужыццё народаў усяго свету. Усё гэта было па-мастацку і якжа ўмела адлюстравана ў праграмах кожнага з калектываў мастацкай самадзейнасці.

Да познай ночы ў многіх месцах маляўнічага Гродна іграли аркестры, кружыліся пары, весялілася моладзь. Моладзь Гродзеншчыны доблесна падрыхтавалася да рэспубліканскага, а таксама да Маскоўскага Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў. Яна мае чым пахваліцца перад моладдзю света.

Назаўтра, у нядзелю, у парках, на плошчах, у клубах, у тэатры і іншых месцах горада далей спаборнічалі з сабой калектывы мастацкай самадзейнасці.

В. БАРШЧЭУСКІ.

На Нёмане падчас воднага свята.

Праўнук Адама Міцкевіча наведаў Новагрудак

Новагрудак наведаў праўнук Адама Міцкевіча — журналіст Ежы Гурэцкі, які жыве ў Францыі.

Гурэцкі падрабязна азнаміўся з экспазіцыяй Дома-музея А. Міцкевіча ў Новагрудку, цікавіўся выданнем твораў паэта на беларускай мове, навуковымі працамі беларускіх аўтараў, прысвечаных А. Міцкевічу.

На развітанне госцю падаравана кнігу выбраных твораў А. Міцкевіча на беларускай мове.

Фестывальны Камітэт ЗША

Пасля ўпорных намаганняў амерыканскай моладзі ўтворана Амерыканскі фестывальны камітэт. Фестывальныя камітэты арганізавана таксама ў Чыкаго, Н'ю Йорку і Лос-Анжэлас.

Дэлегацыя моладзі ЗША на маскоўскі фестываль будзе налічваць 100 маладых хлапцоў і дзяўчык.

Гурток у Аўгустове працуе

25 чэрвеня г. г. у Аўгустове к/Бельска адбылося чарговае пасяджэнне Праўлення Гуртка БГ-КТ, на якім, між іншымі прысутнічаў сакратар КП ПЗПР Мікалай Анацік і старшыня ГРН Мікалай Радышук.

На пасяджэнні абмяркоўвана мажлівасці рамонту святліцы і наладжання ў ёй культурнай дзейнасці. Абмеркавана план далейшай дзейнасці гуртка, спосабы павелічэння падпіскі на «Ніву» і збору грашовых складчын на Выдавецкі Фонд ГП БГ-КТ.

(ся)

НІКАЛАЙ БРАУН.

БЕЛАРУСІ

Я хадзіў па зямлі тваёй, слухаў твой голас,
Шолах сосен і траў, ціхі ўсплёск тваіх рэк.
І што ўбачыў — і пушчы, і нівы, і сёлы,
І даліны — запомніў я сэрцам навек.

Так запомніў, што вочы прыкрыю рукою, —
А ўсё-ж бачу наскрозь хараство тваё я,
Так запомніў, што дыхаць-бы зноўку табою,
Беларусь, мая песня, сястрыца мая!

Твой народ! Ён прайшоў праз навалы, нягоды,
Быў у цемры адвечнай, вялікай бядзе.
Ён да шчасця прышоў, ён прышоў да свабоды
І калі запытаюць: «А хто там ідзе?»

Я скажу: — Уладар, чые дужыя рукі
Крыўду скінулі з плеч і навек здабылі
Светач праўды, каб вольныя дзеці і ўнукі
На плячах толькі Праўду, як сонца, ўзнялі!

Гэта сонца і ў змроку яму палымнела,
З ім Заслонаў гарэў сваёй помстай святой,
З ім гарэў, не згарэў легендарны Гастэла,
З ім паўзлі партызаны сцяжынкай лясной.

А хіба-ж не яно Смалячкову свяціла,
Хто стаяў, хто аддаў у апошнім баю
Кроў сваю маладую, да кропелькі сілу
За зямлю маю рускую, радасць маю!

Я прайшоў па зямлі тваёй. Як палыхала
Гэта сонца, што вывела ў шчасце народ!
Гэта сонца ў турбінах дасюль небывалых
І ў калоссях пшаніцы на месцы балот.

Самацветам народнае слова іскрыцца,
А ў ім промні і зорачкі ярка гараць, —
Гэта песні Купалы звіняць, як крыніцы,
Гэта Коласа думы, як птушкі, ляцяць.

Песні, думы лаўлю і, нібы ля дубровы,
П'ю з крыніц і гляджуся ў люстраныя я.
Ты навекі ўвайшла ў маё сэрца і слова,
Беларусь, мая песня, сястрыца мая!

Пераклад з рускай мовы

ТАННЫ МАТЭРЫЯЛ

Восенню мінулага года сельскагаспадарчы кааператыў у Залуках (Беластоцкі павет) астаткова распаўся. Засталася толькі харошая, новая абора, што стаіць край вёскі.

Ёзіка Мінчука з Грыбаўцоў усе ведаюць, як

— Цэгла будзе на мейсцы і недарагая, — кажа Ёзік Мінчук.

вельмі энергічнага і працавітага чалавека. Дзесьці так зімою, былы залуцкі кааператыўшчык Маліноўскі ў размове сказаў Мінчуку, што на пляцы, на якім стаіць абора, ёсць адкрытыя паклады добрай гліны. Можна з яе рабіць добрую цэглу!

Ёзік Мінчук доўга не надумваўся. Узяў гэты пляц у арэнду, растараўся адпаведную дакументацыю і прыступіў да справы.

— Выраб цэглы, гэта не вельмі ўжо так складаная справа, тым больш, калі ўжо маецца ў гэтым пэўны вопыт, практыку. Пагаварыў з некаторымі залуцкімі гаспадарамі: Адпаведна да ўкладзенай кожным з вас працы ў пабудову цагельні такі будзе ваш удзел у падзеле будучага даходу, — сказаў. Згадзіліся.

Настаў месяц красавік. Засталося мала часу. Мінчук — гэта неспакойная натура. Не чакаючы на крэдыт узяўся разам са сваімі суініцыятарамі за работу. Патрэбна было цэменту, драўніны, сякіятакія рабочыя прылады.

— Давялося сёе-тое прадаць з хаты, пазычыць па суседах грошы, — успамінае Мінчук.

Ужо пад канец лета атрымаецца першая цэгла.

— Пасля возьмемся за пабудову кафлярні, — плануе Мінчук. — Маем ужо дазвол з Павятовай рады на ўнутраную перабудову і арэндаванне былой кааператыўнай аборы. У яе левым крыле наладзім яшчэ добры млын. Не трэба будзе акалічным гаспадарам ездзіць аж у Беласток, каб намалоць сабе мукі. Думаем, што кафлярня і млын абыдзецца ўжо без спецыяльных дзяржаўных крэдытаў.

Аляксандар Зрайкоўскі (справа) пры дапамозе майстра Мікалая Тарасэвіча навучыўся добра кшталтаваць цэглу.

Аколіца тут бедная — нялёгка аб датковы заробак. Такая ініцыятыва многім маладым людзям дасць нават прафесію, жыццёвую перспектыву. Не адзін гаспадар зможа пабудаваць сабе цагляны дом. Цэгла будзе на мейсцы.

Тэкст і фото
— С. ЯНОВІЧ

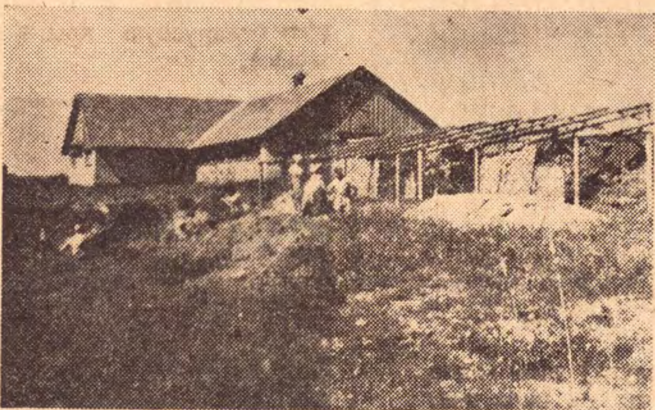

У гэтай аборы будзе кафлярня, а ў яе левым крыле абсталюецца млын.

Гэтак не робіцца

Яшчэ ў месяцы красавіку Юльян Тапчэўскі з Петрыкава здаў ПОМ-у у Бельску - Падляскім да рамонту вал ад малатарні - шырокамалоткі. Вага гэтага вала складала 34 кг.

Аднак з рамонтам вала ў ПОМ-е штосьці не ладзілася. Тапчэўскі на працягу амаль трох месяцаў цярпліва прыпамінаў няспешным майстрам, што ўжо час закончыць рамонт так патрэбнай часткі малатарні. Падчас адной з такіх візіт, кіраўнік майстэрні нават запэўніў Тапчэўскага, што рамонт вала ўжо хутка будзе закончаны і, што будзе каштаваць не больш, як 300 зл.

І сапраўды, нядаўна узрадаваны Тапчэўскі даведаўся, што вал ужо гатовы. Але тут спаткала яго новая нечаканасць: у квітку аказалася, што вал важыць не 34 кг але 50 кг і за рамонт яго трэба заплаціць не каля 300 зл., але аж 504 зл і 80 гр!

Хіба здарыўся нейкі «цуд» з гэтым валам, што раптам «патаўсцеў» аж на цэлых 16 кг.!

(с. я.)

У Залуках

Справы не новыя

Крамар Савіцкі з крамы ГС-а у Залуках (Беластоцкі павет) мае ўжо сваю славу ў вёсцы. У яго краме заўсёды бруд-на, неахайна і балаган.

Нядаўна гэту краму наведала санітарная камісія. Аказалася, што Савіцкі патрапіў цэлы тыдзень паласкаць куфлі ў адной вадзе і з такіх куфляў частаваць людзей півам. Ну — тут ужо аб хваробу нятрудна Санітарная камісія забараніла Савіцкаму прадаваць напоі. Праз яго, Залукі засталіся без піва.

*

Старшыня Грамадскай Рады ў Залуках, Аляксандар Чапель, таксама карыстаецца не меншай славай. З ім цяжка гаварыць, бо пераважна ёсць п'яны. Не лягчэй ішла з ім размова і Кажухоўскаму, сакратару Павятовай Рады ў Беластоку, які нядаўна наведаў ГРН — Залукі.

Але Чапель нічуць не турбуецца гэтым. На ўсе папрокі ў яго ёсць толькі адзін адказ:

— Што схачу тое і зраблю!

Адкідаюць добрае!

У месяцы снежані пачаў працаваць у Орлі Народны універсітэт, якім кіраваў Міраслаў Сафінскі — загадчык Павятовага Праўлення сельскай гаспадаркі ў Бельску - Падляскім. Вучылася ў ім каля 30 гаспадароў.

На весну арганізаваўся ў Орлі сельскагаспадарчы гурток, які налічвае 27 членаў. Гурток атрымаў з Народовага банка крэдыт на закупку ў ГОМ жнярркі, малатарні з маторам.

Не менш актыўна дзейнічае сельскагаспадарчы гурток у Казлах, дзе належыць да яго 15 гаспадароў. Пры дапамозе дзяржаўнага крэдыту закупілі ў ГОМ-е малатарню з маторам.

Існуюць ужо сельскагаспадарчыя гурткі ў такіх вёсках, як: Зубава, Канюкі, Давідавічы, Спічкі, Стацэвічы.

Аднак не ўсюды, асабліва ў беларускіх вёсках, ідэя арганізавання сельскагаспадарчых гурткоў знаходзіць зразуменне.

Ці растлумачваў ім хто, што добра наладжана работа такога гуртка можа дапамагчы яго членам — лепей гаспадараваць, а гэта значыць — лепш жыць?

(с.я.)

Трэба дапамагчы

У вёсцы Мокра (Бельскі павет) па ініцыятыве членаў партыі распачата будову святліцы і пажарнага дэпо (рэмізы) як адзін будынак. Будову вядзецца грамадскімі добраахвотнымі абавязацельствамі (чынамі).

Жыхары Мокра хочуць яшчэ пабудаваць добрую краму. Але ўжо тут неабходная фінансавая дапамога з боку ПЗГС-а.

(с. я.)

Аб удакладненні і частковых зменах існуючага беларускага правапісу

Совет Міністраў БССР разгледзеў і зацвердзіў падрыхтаваны Інстытутам мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР *«Праект удасканаленняў і частковых змяненняў беларускага правапісу»*. Акадэміі навук даручана скласці да 1 верасня 1957 г. поўны звод правіл беларускай арфаграфіі і пунктацыі, у якім прадугледзіць больш дробныя неабходныя ўдакладненні асобных правіл правапісу.

Новы звод правіл беларускага правапісу будзе ўведзен у дзеянне з 1 студзеня 1958 года.

Па рашэнню Совета Міністраў БССР у беларускі правапіс уносяцца наступныя ўдакладненні і змены.

I. ПРАВАПІС НЕНАЦІСКНЫХ О, Э.

а) Ненаціскное *о* перадаваць праз *а* незалежна ад паходжання слова: гара, нага, арганізацыя, савет, бальшавік, камунізм, сацыялізм, пралетарыят, рэвалюцыя; Мікалай, Якаў, Барыс, Шастаковіч, Шолахаў, Вінаградаў, Бароўскі, Канапніцкая, Ваўчок, Шапэн, Леанідзе, Аванесян; Беласток, Валакаламск, Сафія, Каканд;

У тым ліку ў пачатку ўласных імён, прозвішчаў і геаграфічных назваў: Астап, Алег, Аксана, Андрыевіч, Алегавіч, Абломаў, Абоеўскі, Абнорскі, Арджанікідзе, Арбелі, Ажэшка, Анарэ, Авідзій, Атэла, Ашмяны, Арол, Ака, Анега, Ахоцкае мора, Ачакаў, Асвенцім, Арысава;

У канцы нязменных слоў: брута, нета, інкогніта, алегра, лібрэта, дынама, фота;

а таксама ў канцы ўласных імён, прозвішчаў і геаграфічных назваў: Бандарэнка, Броўка, Даўжэнка, Марка, Пола, Лёзна, Маладзечна, Гродна, Арынока, Сан-Францыска, Осла, Конга, Глазга, Чыкага;

Выключэнне: пасля галоснага канцавое ненаціскное *о* захоўваецца: абажыо, капрычыо, сальфеджыо, трыо; Антоніо, Мао, Цао, Сяо, Антарыо, Більбао, Мінданао, Цындао, Токіо, але: радыё.

б) У імёнах, прозвішчах і геаграфічных назвах са славянскай лексічнай асновай, а таксама даўно запазычаных з неславянскіх моў, ненаціскное *э* перадаваць праз *а*, а ненаціскное *е* ў першым складзе перад націскам — праз *я*: Дзяніс, Дзянісавіч, Сяргей, Сяргеевіч, Сяргэ, Аляксандр, Аляксандравіч, Бядуля, Бялінскі, Бярстоўскі, Дзяржынскі, Някрасаў, Пляханаў, Няхода, Няедлы, Рашэтнікаў, Равуцкі, Чарнышэўскі, Шаўчэнка, Жалтоўскі, Шчадрын, Дзянісаўка, Нява, Пячора, Чарапавец, Чарнаручча, Шапятоўка;

імёны, прозвішчы і геаграфічныя назвы, якія не падыходзяць пад гэтае правіла, пісаць паводле правапісу іншамоўных слоў: Венсан, Герцэн, Цэдэнбал, Шэкспір, Эсхіл, Эзоп, Какчэтаў, Нахічэвань, Неапаль, Седан, Ерэван, Еўропа, Эстонія, Эльбрус, Эльтон, Егіпет.

II ПРАВАПІС *Д, Т* і *ДЗ, Ц*

а) У словах іншамоўнага паходжання *д, т*, вымаўляюцца мякка і на пісьме перадаюцца праз *дз, ц* перад наступнымі суфіксамі і злучэннямі суфіксальнага паходжання: *-ін, -ір, -ер(-еец, -ейск*, а таксама перад памяншальным суфіксам *-ік:* каранцін, плаціна, лацінскі, камандзір, камандзіроўка, мундзір, білецёр, акцёр, манцёр, гвардзеец, індзеец, гвардзейскі, індзейскі, білецік, эпізодзік але: латынь.

б) У імёнах, прозвішчах і геаграфічных назвах *дз, ц* або *д, т* пішуцца ў залежнасці ад беларускага літаратурнага вымаўлення: Дзяніс, Ціхон, Хрысціна, Ціміразеў, Цёркін, Ціханаў, Дзюкло, Гарыбальдзі, Тальяці, Ціта, Дзмітэрка, Вучэціч, Целяханы, Ціхвін, Барадзіно, Быцень, Уладзівасток, Градзянка, Браціслава, Закарпацце, Церак, Цюмень, Цянь-Шань, Цібр, Цяньцзінь, Цюрынгія, Поці, Таіці, Гаіці; Тэкля, Тэвасян, Тэкерэй, Атэла, Дадэ, Дэфо, дэ Бальзак, Шаптыцкі; Тэдтройг. Тэлаві.

III. ПРАВАПІС РАЗДЗЯЛЯЛЬНЫХ АПОСТРАФА і МЯККАГА ЗНАКА.

Раздзельнае вымаўленне зычных з наступным галосным на пісьме абазначаецца апострафам або мяккім знакам.

а) Апостраф пішацца:

пасля прыставак, якія канчаюцца на зычны, перад *е, ё, ю, я* і націскным *і:* аб'ява, ад'езд, аб'яднацца, уз'еднанне, раз'юшаны, з'ёлкнуць, аб'інець, над'ільменскі; у тым ліку і пасля іншамоўных прыставак: ін'екцыя, кан'юнктура;

У сярэдзіне слова пасля губных (б, в, м, п, ф,) заднеязычных (г, к, х) і і зацвярдзелых (р, ж, ш, ч) перад тымі-ж галоснымі: Аляб'еў, Барб'е, В'етнам, сям'я, куп'ё, п'яўка, п'ексы, саф'ян, Садоф'еў, Мантэг'ю, Лук'янаў, Х'юлет, бар'ер, надвор'е, Аж'е, Буш'е.

б) Мяккі раздзяляльны знак пішацца:

пасля зычных *л, н, с, ц, дз* і непрыставачнага *з* перад *е, ё, і, ю, я* у словах іншамоўнага паходжання: вальера, рэльеф, Мальер, каньяк, кавеньяк, Сеньі, канферансье, манпансье, ранцье, парцьеры, Сеньі, канферансье, манпансье, ранцье, парцеры, Цьер, малдзьяр, Дзьюі, Лавуазье Карбюзье.

в) У імёнах па бацьку, прозвішчах і геаграфічных назвах, утвораных ад імён на *-ій (-ый)*, пасля зычных *л, н, с, ц, дз, з*, перад суфіксам *-еў* пішацца мяккі знак, а пасля губных і зацвярдзелых — апостраф: Васільеў, Васільевіч, Васільеўка, Васільеўскі востраў, Арсеньеў, Арсеньевіч, Афанасьеў, Афанасьевіч, Кандрацьеў, Кандрацьевіч, Аркадзьеў, Аркадзьевіч; Грыгор'еў, Грыгор'еўка, Юр'еў, Юр'евіч, Парфір'еў, Парфір'евіч, Пракоф'еў, Пракоф'евіч;

пасля-ж *г, к, х* і збегу зычных, акрамя *нц*, перад суфіксам *-еў* пішацца і *(ы):* Георгіеў, Георгі-

БЕЛАРУСКІ СОВЕЦКІ ДРУК У ПОЛЬШЧЫ

Нашых чытачоў павінна зацікавіць колькі газет і часопісаў беларускага совецкага друку прысылаецца ў Польшчу.

Гісторыя беларускага совецкага друку ў Народнай Польшчы вельмі кароткая. Пачалася яна ў 1953 годзе, калі ў каталогах «Міжнароднай Кнігі» паявіліся першыя беларускія часопісы. Былі гэта «Звязда» і «Советская Белоруссия», якіх нажаль трапіла ў Польшчу на працягу 1953 года ўсяго некалькі экземпляраў.

І толькі ў 1954 годзе, калі да каталогаў уведзена ўсе газеты і часопісы Совецкай Беларусі разгарнулася шырэйшая іх прысылка да нас у Польшчу.

Як прадстаўляецца распаўсюджванне найбольш лічных па колькасці экземпляраў беларускіх совецкіх часопісаў у Польшчы ад 1954 года да гэтага часу можам пераканацца на падставе наступнага табеля:

Пар. л.	Загалов. час.	1954 г. экз.	1955 г. экз.	1956 г. экз.	1957 г. I поуг.	1957 г. II поўг.
1	«Беларусь»	250	328	458	473	340
2	«Бярозка»	250	219	263	198	189
3	«Вожык»	230	265	251	208	131
4	«Работніца і сялянка»	375	355	581	624	323
5	«Маладосць»	210	286	315	254	207
6	«Полымя»	4	35	49	31	25

З гэтага табеля бачым, што паступовы рост колькасці экземпляраў друку Совецкай Беларусі ў Польшчы спыніўся ў 1957 годзе, а асабліва ў другім поўгоддзі гэтага года.

На пытанне, чым трэба тлумачыць абніжэнне і так невялікай колькасці экземпляраў беларускіх совецкіх часопісаў у Польшчы, мы даведаліся ў «Руху», што ў першую чаргу агранічэннем дэвіз.

У 1956 годзе наша дзяржава закупіла совецкі друк на суму 5.700.000 рублёў, а ў 1957 годзе прадбачана на гэта толькі 4.300.300 рублёў.

Другой прычынай спынення росту колькасці совецкага друку ў Польшчы з'яўляецца новая вышэйшая на 200 працэнтаў цана часопісаў. І хоць цана совецкіх часопісаў з'яўляецца і так яшчэ многа меншай ад цаны часопісаў польскіх (напрыклад «Правда» 30 гр., «Трыбуна Люду» — 50 гр. за адзін экземпляр), яна ўсё такі адбіваецца на колькасці экземпляраў совецкага друку ў Польшчы.

Амаль той-жа самай астаецца колькасць экземпляраў совецкага друку ў падпісцы, таму што новая цана абавязвае падпісчыкаў ад новага 1958 года, аднак у індывідуальнай прадажы, дзе новая цана совецкіх часопісаў абавязвае ўжо ад чэрвеня гэтага года, колькасць экземпляраў вельмі змянілася.

Трэба тут сказаць, і аб тым, што 50 працэнтаў беларускага совецкага друку ў Польшчы ідзе на Беласточчыну. Мо' быць нехта скажа, што гэта многа. Вось яму ў адказ няхай паслужыць наступны табель:

Пар. л.	Загаловак часопіса на беларускай мове	1956 г. экз.	1957 г. экз.	Пар. л.	Загаловак часопіса на рускай мове	1956 г. экз.	1957 г. экз.
1	«Звязда»	10	8	1	«Правда»	1361	863
2	«Вожык»	126	81	2	«Крокодил»	1411	870
3	«Піонер Беларусі»	97	97	3	«Пионерская Правда»	2646	1752
4	«Бярозка»	43	43	4	«Мурзилка»	1154	1491
5	«Маладосць»	129	75	5	«Огонёк»	1513	1087

Магчыма і тут нехта скажа, што гэты табель сведчыць аб тым, што насельніцтва Беласточчыны больш ахвотна чытае часопісы ў рускай чым у беларускай мове. Мо' быць ёсць у тым крыху праўды. А чаму толькі крыху — вось на гэта адкажам: паспрабуй-жа братка знайсці беларускія совецкія часопісы ў кіёсках «Руху» на Беласточчыне. Можна ўсюды дастаць напрыклад «Правду» ці «Огонёк» але з прыказкавай свечкай сапраўды цяжка знайсці напрыклад «Звязду» ці «Бярозку».

Часопісы Совецкай Беларусі можна купіць у «Клубе Міжнароднай кнігі і друку» у Беластоку. Але ці напрыклад селянін з-пад Саколкі, ці Бельска паедзе ў Беласток за нейкім беларускім часопісам, які прачытаў-бы з вялікай ахвотай? Вось тут здаецца, ляжыць галоўная прычына слабога распаўсюджвання беларускага совецкага друку на Беласточчыне.

Беластоцкі і павятовыя аддзелы «Руху» вельмі мала рабілі і робяць у тым напрамку, каб як найбольш было падпісчыкаў друку Совецкай Беларусі сярод насельніцтва Беласточчыны, а яшчэ менш у тым напрамку, каб гэты друк можна было дастаць у кожным кіёску «Руху».

Здаецца і Беларускае Таварыства вельмі мала дагэтуль цікавілася распаўсюджваннем беларускага совецкага друку сярод насельніцтва Беласточчыны, як і справай высылкі «Нівы» у СССР, у першую чаргу ў Совецкую Беларусь.

— Трэба зрабіць усё — сказаў у часе нашай размовы дыр. «Руху» грам. Капрузяк — каб не толькі як найбольш беларускага совецкага друку распаўсюджвалася ў нашай краіне, але каб і «Ніву» больш чыталі ў БССР. Зробім усё, што толькі магчыма. Думаем, дапаможа нам у тым прадстаўнік «Міжнароднай кнігі», з якім адбудзецца незадоўга спецыяльная размова ў справе высылкі «Нівы» у СССР — сказаў на заканчэнне дыр. Капрузяк.

Калі ў каталогах замежных часопісаў у СССР знойдзецца таксама і «Ніва», знойдуцца напэўна і падпісчыкі. А такіх людзей, якія хацелі-б выпісваць і чытаць «Ніву» у БССР ёсць напэўна многа.

ВІКТАР ШВЕД

Голас чытача

Паважаны рэдактар!

З вялікім задавальненнем прачытаў я ў 21(65) нумары «Нівы» з 26.V.57 г. ліст чытача С. Скібіча, які пратэстуе супраць т. зв. сучаснага малярства, пробы якога Рэдакцыя таксама змясціла ў тым-жа нумары.

Я цалкам згодзен з Вашым чытачом, што невялічкая групка неўмельцаў хоча накінуць усім свае скажоныя густы. З свайго боку хачу падкрэсліць, што калі людзі, якія лічаць сябе артыстамі малююць карціны на ўзроўню той малпы з Амерыкі, то мы з свайго боку просім, каб нам тых творцаў не рэкламаваць як артыстаў; бо яны імі не з'яўляюцца, а таксама, каб рэпрадукцыямі іх «карцін» не зняважана нашага здаровага пачуцця хараства ў мастацтве.

Артыст, які замест карціны згоднай з тым, што бачыць вока псыхічна здаровага чалавека, паказвае нам дзівачныя плямы і лініі — не артыст, а па-просту індывід без ніякіх артыстычных здольнасцей, які сваё невуцтва стараецца прыкрыць маркай «сучаснага» малярства. Здзіўляюся, што толькі часопісаў і штотыднёвікаў падтрымлівае тых нахабных невукаў, змяшчаючы ў друку рэпрадукцыі гэткага роду «карцін», а тым самым адабраючы ўсё гэтае «малпінае» мастацтва.

Выказваю словы ўдзячнасці Рэдакцыі «Нівы» за змяшчэнне на старонках сваёй газеты крытычнага голасу чытача, зломваючы такім чынам адзіны бескрытычны фронт шэрагу часопісаў, змяшчаючых рэпрадукцыі «малпіных» карцін і тым самым падтрымліваючых (відавочна праз снабізм) усё гэтае «малпінае» мастацтва.

В. СВАТ

Слупск

Ад рэдакцыі: Просім нашых чытачоў у далейшым прысылаць свае думкі аб сучасным мастацтве.

евіч, Акакіевіч, Яўціхіеў, Яўціхіевіч, Іракліевіч, Яўлампіевіч, Ануфрыеў, Ануфрыевіч, Ануфрыеўка, Дзмітрыеў, Дзмітрыевіч, але: Вікенцьеў, Вікенцьевіч, Лаўрэнцьеў, Лаўрэнцьевіч, Кліменцьеў, Кліменцьевіч і інш.

IV. ПРАВАПІС ПАДОУЖАНЫХ ЗЫЧНЫХ

Пры падоўжаным вымаўленні зычны гук, які стаіць паміж галоснымі, на пісьме перадаецца праз падваенне яго: разводдзе, збожжа, маззю, галлё, насенне, калоссе, смецце, ламачча, зацішша; Яўгіння, Аксіння, Наталля, Настасся, Аўдоцця, Краснаполле, Залессе, Закарпацце.

Але: Ілья, Ільіч, Ільічоўка, Ільін, Ільінскі, Ульянаўск, Ульянаў, Ульяна, Касьян, а таксама вытворныя ад слова ліць: лье, льецца, налью, разалью і інш.

V. ПРАВАПІС СКЛАДАНЫХ СЛОУ

1. а) Складаныя словы з націскам на першым складзе другой часткі пішуцца як простыя: вадаспад, палявод, шаўкапрад, гарбаносы, чарнавокі, прастадушны, саракаградусны, разнастайны, мнагабор'е, зламысны, дабраякасны, недабраякасны, навабранец, флатаводзец, малатабоец, канаплеводства, саламарэзка, галаваломка, скараспелка, малакамер, Дабралюбаў, Ламаносаў, Сталетаў, Навазыбкаў, Чарнаручча.

б) Калі ў другой частцы складанага слова націск падае не на першы склад, тады ў першай частцы праяўляецца пабочны націск і пад ім аднаўляецца этымалагічнае о: торфабрыкет, сортаабмен, домакіраўніцтва, водаразмеркаванне, кормаздабыванне, боекамплект, простанародны, жыжывёлагадоўчы, стопрацэнтны, многастаночнік, шырокадаступны, своеасаблівы, высокаідэйны, тонкасуконны, Новарасійск, Горназаводск.

Заўвага 1. У першай частцы некаторых слоў можа выразна праяўляцца пабочны націск і тады, калі асноўны націск падае на першы склад другой часткі. У такім выпадку этымалагічнае *о* на пісьме аднаўляецца: азотнакіслы, горнарудны, збожжаздача, збожжаўборка, дробнатвары, дробнаўласнікі, усходазнаўства, работадавец, попелаўлоўнік і некаторыя іншыя.

Заўвага 2. Першая частка складаных прыметнікаў пішацца так-жа, як і першая частка назоўнікаў, ад якіх гэтыя прыметнікі ўтварыліся: марфалогія — марфалагічны, манаграфія — манаграфічны, храналогія — храналагічны.

Заўвага 3. Частка *поў* пішацца з *о* толькі пад націскам, не пад націскам *о* пераходзіць ў *а:* поўнач, поўдзень, паўгоддзе, паўвостраў, напаўадчынены, напаўмёртвы.

в) Калі складаныя словы маюць у сваім складзе больш за дзве часткі, то кожная з гэтых частак пішацца як асобна ўзятае слова: паравозавагонабудаўнічы і інш.

2. Ненаціскное *э* у першай частцы складаных слоў захоўваецца без змены: мэтазгодна, рэдказубы, шэравокі.

3. У складана - скарочаных словах і ў вытворных ад іх галосныя *о, а, е, я* ненаціскных частак пішуцца так, як яны пішуцца ў адпаведных поўных словах: калгас, калгасны, калгаснік, саўгас, гарком, гаркомаўскі, кампартыя, касод, саўнарком, камсамол, камсамолец, гарсавет, камандарм, гарана, сацспаборніцтва, конармія, ваенком, селькор, мясцком, лясгас, легпром.

VI. ПРАВАПІС СКЛОНАВЫХ КАНЧАТКАУ НАЗОУНІКАУ.

Назоўнікі мужчынскага роду, якія абазначаюць хімічныя элементы і злучэнні, у родным склоне пісаць, як і назвы ўсіх рэчываў, з канчаткам *-у, -ю:* кіслароду, азоту, цынку, фасфарыту, аміяку, алюмінію, амонію, барыю і інш.

VII. ПРАВАПІС ДЗЕЯСЛОВАУ

Дзеясловы абвеснага ладу цяперашняга часу першага спражэння ў першай асобе множнага ліку ў адпаведнасці з літаратурнай нормай пісаць пад націскам з канчаткамі *-ом, -ём,* а не пад націскам — з канчаткамі *-ам, -ем:* бяром, сцеражом, ідзём, нясём, кладзём, пішам, мажам, рэжам, чытаем, будуем, вывучаем;

У другой асобе множнага ліку, калі націск падае на апошні склад, — з канчаткамі *-аце, -яце:* бераце, сцеражаце, ідзяце, несяце, кладзяце, а не пад націскам *-аце, -еце;* рэжаце, пішаце, будуеце, сееце, чытаеце.

VIII. ПРАВАПІС ЛІЧЭБНІКАУ

а) Лічэбнікі: *два, дзве* і *абодва, абодзве* ў адпаведнасці з жывым вымаўленнем не уніфікуюць родавых форм і маюць наступныя склонавыя канчаткі:

Н.	два	дзве	абодва	абедзве
Р.	двух	дзвюх	абодвух	абедзвюх
Д.	двум	дзвюм	абодвум	абедзвюм
В.	як назоўны або родны.			
Т.	двума	дзвюма	абодвума	абедзвюма
М.	двух	дзвюх	абодвух	абедзвюх

б) У колькасных састаўных лічэбніках скланенню падлягае кожнае слова:

Н.	трыццаць восем	шэсьцсот семдзесят дзевяць
Р.	трыццаці васьмі.	шасцісот сямідзесяці дзевяці
Д.	трыццаці васьмі	шасцістам сямідзесяці дзевяці
В.	як назоўны	як назоўны
Т.	трыццацю васьмю	шасцюстамі сямюдзесяццю дзевяццю
М.	трыццаці васьмі	шасцістах сямідзесяці дзевяці

IX. ІНШЫЯ ЗМЯНЕННІ У ПРАВАПІСЕ

а) Часціцы *б* (бы), *ж* (жа) пішуцца без злучка: прышла б, прачытаў бы, чаму ж, казаў жа, куды ж бы, як жа ж.

б) У імёнах, прозвішчах, геаграфічных назвах, у якіх у беларускім вымаўленні пачатковае *у* развілося з *в,* пішацца ў пачатку *у:* Уладзімір, Усевалад, Уладзіслаў, Усяслаў, Уладзівасток, Уладзікаўказ і г. д.

З пабыўкі дэлегацыі БССР

Незабыўныя госці

Дзё-б толькі не паявіліся нашы дарагія госці — усюды акружала іх моладзь і старэйшыя, беларусы і палякі. Палякі ведаюць у нас беларускую мову, а «Цёця Уладзя» — добра ведае польскую.

Апрача гэтага усіх злучала адна вялікая дружба і любоў да вялікага паэты і брацкага суседняга народа.

*

У перапоўненай «па самыя берагі» зале Павятовага Камітэта ПЗПР у Бельску - Палляскім, як зрэшты і ва ўсіх мясцовасцях, дзе нашы госці пабывалі, людзі прасілі Уладзіславу Францаўну, расказаць пра вялікага паэта. Яна расказвала, пра горкую, цяжкую долю

У Бельску «Цёця Уладзя» расказвае пра Янку Купалу.

Госці вельмі цікавіліся жыццём кааператыўшчыкаў.

яго маладосці. Хвалявала гэта ўсіх прысутных, а і сама «Цёця Уладзя» не раз украдкам абцёрла слязіну, успамінаючы вернага друга свайго жыцця...

Цяжка было расставацца ў Бельску, але што-ж, калі гасцей чакалі яшчэ кааператыўшчыкі ў Дэнісках.

А там ізноў натоўп людзей, якія прыбылі з навакольных вёсак.

Госці вельмі цікавіліся жыццём кааператыўшчыкаў у Польшчы, якія не адсталі ад соцыялістычнага напрамку і супольна будуюць лепшую будучыню.

Малая хатка вясковага клуба не магла памесціць усіх тых, якія хацелі з гасцьмі сустрэцца.

Не маглі з імі нагутарыцца, не маглі нацешыцца. Кожны меў штосьці ім сказаць, нешта запытаць.

Калі мы ад'язджалі — кааператыўшчыкі абступілі машыну і проста не хацелі пусціць. Яшчэ ў машыне трэба было з кожным развітацца, з кожным яшчэ крыху пагутарыць.

*

Ну што-ж, трэба даць гасцям крыху, сапраўды, адпачыць.

Дзе-ж гэта можна найлепш адпачыць, як не на прасторах Аўгустоўскіх азёр. Потым маторная лодка прыплыла да берагу. Усе вышлі на

Юныя гледачы ў Гарадку на пастаноўцы п'есы «Паўлінка».

ўзлессе слаўнай, вяковай, Аўгустоўскай пушчы, каб спажыць абед, пашпацыраваць сярод цяністых, прахладных дрэў, параскашавацца спелымі суніцамі, якіх была там нязлічаная колькасць.

Не адбылося і без прыгоды. На палове дарогі пачаў падаць дождж і пакуль даплылі да Турыстычнага Дома — нават крыху памоклі.

*

У апошнім дню госці пабывалі ў Гарадку.

Мясцовы калектыў мастацкай самадзейнасці даў адзін акт пастаноўкі, па п'есе Я. Купалы «Паўлінка», пасля чагс госці выйшлі на сцэну асабіста падзякаваць артыстам за добрую пастаноўку.

Пры бурлівых апладысментах «Цёця Уладзя» пацалавала Ніну Цыванюк — «Паўлінку» у п'есе. Зрэшты «Паўлінка» падабалася не толькі нашым гасцям, але і ўсім, асабліва юным гледачам. (глядзі фота!).

Не ведаю аб чым гутарылі жанчыны з «Цёцяй Уладзяй», а школьнікі з Міколай Гаўрылавічам і Вячэславам Іванавічам — цяжка было мне там даступіцца. Ізноў: — Незабывайце — прыязджайце! Ізноў цяжка развітацца з мілымі сябрамі, якія пакінулі ў нас незабыўнае ўражанне.

Думаем, што гэта не апошняя сустрэча. Праўленне ТПП-Р і ГП БГ-КТ будуць старацца, каб іх было як найбольш. Насельніцтва Польшчы, а ў прыватнасці Беласточчыны, вельмі хацела-б пабачыць хор Шырмы ці другія калектывы БССР.

І. Р.

Дзе ж можна лепей адпачыць, як не на прасторах Аўгустоўскіх азёр. *Фото — Рыбінскі*

Насельніцтва Беларусі

(статыстычная даведка)

Па колькасці насельніцтва Беларуская ССР з'яўляецца адной з буйнейшых рэспублік Савецкага Саюза. Да вайны, у 1940 годзе насельніцтва Беларусі складала 9,2 млн. чалавек.

Другая сусветная вайна прынясла вялікія разбурэнні ў Беларусі. Паводле даных Надзвычайнай камісіі па даследаванні злачынстваў гітлераўскіх захопнікаў Беларуская ССР страціла за гады вайны (1941 — 44) каля 15 прац. усяго свайго насельніцтва, што складае каля 1,4 млн. чалавек. Было знішчана блізка 1 мільён жыдоўскага насельніцтва, каля 300 тысяч грамадзян рэспублікі вывезена на работы ў Нямеччыну. Непасрэдна пасля заканчэння вайны ў 1945—47 г. г. з Беларусі выехала ў Польшчу каля 300 тысяч палякаў, а з Польшчы (з Беласточчыны) ў той самы час выехала каля 15 тысяч беларусаў.

Беларуская ССР займае па колькасці насельніцтва чацвёртае месца сярод совецкіх рэспублік пасля РСФСР, Украінскай ССР і Казахскай ССР (перад вайной — трэцяе). 18 краін Еўропы — у тым ліку Аўстрыя, Швецыя, Нарвегія, Фінляндыя — маюць меншую колькасць насельніцтва чым Беларусь.

Асноўная частка насельніцтва Беларускай ССР — беларусы, якія складаюць каля 80 прац. усяго насельніцтва рэспублікі. З іншых нацыянальнасцей пражываючых на тэрыторыі Беларусі — гэта рускія, а таксама украінцы, палякі і іншыя.

У выніку змяншэння колькасці насельніцтва шчыльнасць насельніцтва Беларусі, якая перад вайной складала 45 чалавек на кв. км., сёння зменшылася да 39 чалавек на кв. км. У 1956 годзе насельніцтва Беларускай ССР складала толькі 8 млн. чалавек г. зн. на 13 прац. менш чым перад вайной. Для параўнання трэба дадаць, што шчыльнасць насельніцтва Украіны складае 68 чалавек, Літвы — 42, Латвіі — 31 і Польшчы — 88 чалавек на кв. км. Пры гэтым шчыльнасць насельніцтва Беластоцкага ваяводства — мяжуючага з Беларускай ССР перавышае 45 чалавек.

У выніку індустрыялізацыі Беларускай ССР яшчэ ў даваенныя гады хутка расло насельніцтва беларускіх гарадоў, якое да 1940 г. павялічылася да 25 прац. насельніцтва рэспублікі. З другога боку ў выніку эканамічнага заняпаду Заходняй Беларусі гарадское насельніцтва расло вельмі слаба і складала перад вайной каля 15 прац. усяго насельніцтва гэтай часткі краіны.

Рух насельніцтва найвялікшых гарадоў Беларусі характарызуюць наступныя даныя:

Насельніцтва гарадоў Беларусі (у тыс. чалавек)

	1910	1920	1930	1940	1956
Мінск	105	104	153	239	412
Віцебск	103	87	108	167	128
Гомель	94	61	107	144	144
Магілёў	50	...	...	100	106
Гродна	50	35	50	...	+
Брэст	53	30	51	...	+

+ Насельніцтва Гродна і Брэста ў 1956 г. складала звыш 50 тыс. чалавек.

Асабліва вялікія спусташэнні прынясла апошняя вайна беларускім гарадам. Афіцыяльныя совецкія даныя гавораць, што за час апошняй вайны было знішчана 74 прац. усёй жыллёвай плошчы у гарадах і раённых цэнтрах Беларусі. Мінск быў разбураны ў 80 прац., Віцебск — 90 прац., Гомель — 80 прац. а Полацк — у 96 прац.

За пасляваенныя гады зроблена вялікая работа па адбудове зруйнаваных беларускіх гарадоў. Асабліва хутка развіваецца сталіца Беларусі — Мінск, які сёння налічвае амаль два разы больш жыхароў чым перад вайной. Насельніцтва Гомеля, Магілёва, Гродна і Брэста таксама некалькі перавысіла даваенны ўзровень. Аднак Віцебск — найвялікшы прамысловы цэнтр поўночнай Беларусі да сённешняга дня не здолеў залечыць ваенных ран.

Ю. ТУРОНАК

ПАРАДЫ ГАСПАДАРАМ

Каларадскі жук — вялікі шкоднік бульбы

Каларадскі жук (стонка земнячана) з'яўляецца вялікім шкоднікам бульбы.

У Польшчу каларадскі жук дастаўся з Нямеччыны. Апрача Нямеччыны выступае ён на вялікіх абшарах у Францыі, Швейцарыі і прычыняе шкоды пры вырошчванні бульбы.

Аблічаныя страты ў плёне бульбы ў Заходняй Еўропе і ў Поўночнай Амерыцы даходзяць да 30 — 50 прац. Пры знішчанні гэтага шкодніка апырскваючы, або апыльваючы бульбу хімічным рэчывам зможам зніжыць страты да 3—8 прац.

Дарослы каларад з'яўляецца хрушчом, даўжыня якога даходзіць да 9 — 11 міліметраў, шырыня — амаль такая самая. Колер каларада — жоўты, або лёгка карычневы, уздоўж цела вілаць 10 падоўжных плямак. Некалькі бясформенных чорных плям знаходзіцца таксама на галаве каларадскага жука. Сподняя частка цела каларада — жоўтая.

Жук зімаваўшы ў глебе, выходзіць на паверхню тады, як ралля дасягне тэмпературы 10°С. Пасля нападае на лісце, на якіх прабывае праз 12 дзён. Па 12 днях на споднім баку лісцяў, складае па 30 — 40 штук яек адразу. Агульна адзін жук можа злажыць каля 1.800 штук яек. Яйкі маюць авальны кшталт, даўжыня — каля поўтара міліметра, жоўтага колеру з карычневым адценкам. Праз некалькі дзён з яек выходзяць лічынкі (лярвы) у залежнасці ад тэмпературы. Саміца стонкі можа складаць яйка цэлае лета.

Самка не любіць нізкай тэмпературы і ўжо ніжэй 15°С складае мала яек. Лічынкі стонкі тры разы лінеюць і пасля 16—21 дзён хаваюцца ў глебу на глыбокасць 20 сантыметраў і замяняюцца ў «пачваркі». Па 11 днях выходзяць хрушчы.

У адпаведных умовах жук выдае другое пакаленне, больш шкоднае, якое пераносіцца на многа кілометраў. Асенняе пакаленне ўваходзіць у глебу на глыбіню 70 сантыметраў і там зімуе ў форме «пачваркі» якая вясною пераўтвараецца ў хрушча.

Каларадскага жука на даным палетку пазнаем па знішчэнню лісцяў.

Пошукі жука праводзіцца ў раёне да 5 кілометраў ад месца, дзе яго знойдзена; некалькі разоў — што тры тыдні. Дзе паявілася стонка — там трэба скасіць бульбянік, накрыць яго саломай, абліць хімічным прэпаратам, (які атрымоўваем ад дзяржавы бясплатна), і выпаліць месца. Потым на адлегласці 5 кілометраў навокал поле, трэба апырскаць 0,4 працэнтным «арсэнянам вапны» або апыліць «Гесаролем» або «Азотаксам».

Можам таксама правесці дэзінфекцыю глебы. Трэба пакапаць рыдлёўкай невялікія ямкі і ўліць у іх «двухлараэтан».

Кожны селянін павінен шукаць гэтага шкодніка, — а калі знойдзецца — знішчаць як найхутчэй.

інж. ВІТАЛІ МІРОН.

Мацней караць хуліганаў

Яшчэ два гады таму назад Аўгеня Грыцука з Пяшчэнікаў (Беластоцкі павет) мала хто ведаў. Пас ён каровы, бавіўся з дзяцьмі, быў звычайным вясковым хлапцом. Сёння гэтага 17-ці гадовага злачынца ведаюць усе навакольныя вёскі. Адны называюць яго хуліганам, іншыя зноў злачынцам, або проста бандытам. Усё гэта на адно выходзіць.

Як-жа гэты малакасос дабіўся гэткай «славы»? Усё пачалося ад гарэлкі і нявінных боек. Бацька і маці глядзелі на гэта праз пальцы (як і дагэтуль не звяртаюць увагі на бандыцкія ўчынкі сына). Восенню 1956 г. на забаве ў Пяшчэніках першы раз Грыцук аказаўся сваім талентам. Парэзаў нажом аднавяскоўца Янку Дзенісюка. Але, дзеля таго, што быў яшчэ маладлетнім — справу залагоджана і дастаў адстрочны прысуд. Гэта не памагло. Нічым не заплаціўшы за разбой Аўгень яшчэ больш разласаваўся да нажа. Сарганізаваў сабе, пад свой густ, шайку саюзнікаў: Івана Зайца, Міколу Грэся (с. Міколы) Міколу Станкевіча і пашлі ўсе разам «дзейнічаць». Дзе толькі з'явіліся на забаве — там неабыйшлося без бойкі.

10 чэрвеня г. г. Яўгень са сваёй шайкай павандраваў у вёску Радуніш. Вядома тут-жа, у Аляксандра Сабалеўскага вяселле гуляюць — ці ці-ж праміне яго Аўгень?

На сам перш пачалі хуліганіць на панадворку гаспадара. Нехта з вясельных звярнуў ім увагу каб, як не прошаныя госці, выняслісь адтуль. Але ці-ж Грыцук падарує, каб яму ў вочы гэткую абразу кідалі? Не, ён не падаруе. Пакуль што — падрыхтаваў нож і чакае.

На панадворак навінуўся нехта, Аўгень падбег да яго, замахнуўся і гакнуў нажом у плечы. Хлапец упаў і заліўся крывёю. Разбойнік Грыцук скалечыў спакойнага, нявіннага, праходзячага праз панадворак Віктара Лісоўскага — радуніцкага хлапца. Потым пайшлі злачынствы за злачынствам. Падалі ахвяры адна за другой. Два разы пабіў нажом Антона Сабалеўскага. Разбойнікі пабілі штакетам лесніка Андрэя Грабіцкага. І за гэта не пацярпелі кары.

Яшчэ пытанне да бацькоў? Ці бацькі Аўгеня Грыцука, Івана Зайца, Міколы Грэся і Міколы Станкевіча ведаюць, чым іх сыны займаюцца?

Пара задумацца над учынкамі сваіх сыноў. Бо тады, калі закрыюцца за імі дзверы астрога — позна будзе.

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ

Бярыце прыклад з сялян Гайнаўскага павета

У выкананні грамадскіх працоўных абавязацельстваў першае месца ў Гайнаўскім павеце займае ГРН — Трасцянка. Жыхары Трасцянкі і навакольных вёсак дабіліся добрых вынікаў: — пабудавалі 1 кілометр жвіроўкі на дарожным участку Трасцянка - Сацы, і нядаўна — на ўчастку Трасцянка - Сакі. Апрача гэтага, падрыхтавалі патрэбную колькасць камення і жвіру для пабудовы вуліцы ў вёсцы Сакі.

З вялікім энтузіязмам выйшлі жыхары Трасцянкі на будову дарогі Трасцянка - Сацы. Напрыклад, 14 чэрвеня на будову прыйшло 150 чалавек з рыдлёўкамі. Былі сярод іх і старыя, нават інваліды, школьнікі. 15 чэрвеня г. г. прыехала на будову аж 84 фурманкі і амаль уся старэйшая школьная моладзь, разам з настаўнікамі.

На работу першым прыйшоў Аляксандар Тамашук. Васіль Сцепанюк, якому ўжо 67 гадоў, прывёў на работу двух сваіх сыноў: Грышу і Івана. А на свой пажылы век здолеў яшчэ выкапаць 5 кубічных метраў зямлі! У той самы дзень выканалі свае дзялянкі інваліды — людзі аб вялікай утраце здароўя: Рыгор Васілюк, Міхась Васілюк і Аляксандар Аўласюк. Мікола Трафімюк і Васіль Нушынскі выканалі свае дзялянкі і яшчэ выкапалі па 1-ым кубічным метры зямлі за сваіх цесцяў. Максімчук Вольга датэрмінова выканаўшы сваю дзялянку, насіла пасля ваду сваім аднавяскоўцам.

Добра папрацаваў Анатоль Стадзеюк, вучань V-га класа, які выканаў такую норму, якая прызначалася для старэйшых.

Усеагульную сенсацыю выклікала 80-гадовая Вера Якаўчук, якая энергічна разраўноўвала зямлю, што давозілася фурманкамі. Найбольш зямлі вывезлі сваімі фурманкамі: Уладзімір Максімчук с. Аўгеня — 9 м³; не менш вывезлі таксама: Іван Грыгарук, Сцяпан Богуш, Міхась Захарчук і Міхась Аўласюк, якому ўжо 78 гадоў.

Дружна прыйшлі на работу рабочыя Трасцяніцкай цагельні. Як узнагароду за добрае выкананне работ Аддзел дарожнай камунікацыі ПРН даў ім машыну на экскурсію ў Народны парк і музей у Белавежы.

Слаўна папрацавала школьная дзетвара. Пякарскі, старшыня ГРН — Трасцянка і дарожнік — Уладыслаў Карпей, добра сарганізавалі работу.

*

Не меншымі дасягненнямі можа пахваліцца і ГРН — Ласінка. Жыхары вёскі Кавэла грамадскімі працоўнымі абавязацельствамі пабудавалі 0.6 кілометра брукаванай дарогі. Асабліва вылучаліся ў працы: Лука Якубік, Іван Каролька с. Аляксея, Іван Ялiннік і іншыя.

Вёска Ласінка грамадскімі працоўнымі абавязацельствамі будуе даезд да сваёй ГРН. Жыхары Палічна пабудавалі 0,7 км добрай брукаванай дарогі. У сучасны момант будуецца вуліцы ў вёсцы Грабавец — ГРН Дубічы Царкоўныя і ў вёсцы Крывец — ГРН Ваські.

Насельніцтва Гайнаўскага павета мае ў гэтым выдатныя дасягненні — вартасць работ выкананых грамадскімі працоўнымі абавязацельствамі складае суму 2.200.000 зл.

А.

Жыхары в. Ласінкі падчас працы пры пабудове дарогі да сваёй вёскі.

Апошні кавалак яшчэ крыху працы і намаганняў, а мастовая ў вёсцы Кавела (Грамадская рада Ласінка) будзе закончана.

Вучні вёскі Ласінка грамадою прыйшлі ўзяць удзел у грамадскім чыне пры пабудове дарогі да сваёй вёскі.

Цікавы даклад

У пятніцу, 28.VI. г. г., у будынку школы вёскі Мокра (Бельскі павет) адбыўся даклад — «Кароткі нарыс гісторыі беларускага народа». Даклад чытаў сакратар Павятовага Аддзела БГ-КТ грам. Кардзюкевіч.

(ся)

З'езд гурткоўцаў

14.VII. г. г. у Бельску-Падляскім адбудзецца Павятовы З'езд дэлегатаў сельскагаспадарчых гурткоў, на якім абмяркуецца спосабы і магчымасці пашырэння далейшай дзейнасці.

З'езд адбудзецца ў памяшканні Павятовага Камітэта ПЗПР. З усяго павета з'едзецца 35 дэлегатаў.

(ся)

Бельск учора, сёння, заўтра

Да вайны ў Бельску-Падляскім налічвалася 7 тысяч жыхароў, а цяпер ужо 9,5 тысяч. Падчас вайны Бельск у 80 прац. быў знішчаны. На працягу 12 гадоў пабудавана тут шмат новых дамоў і фабрык. У мінулых гадах амаль зусім не развівалася прыватнае будаўніцтва, хоць ахвотных да пабудовы аднасямейных дамоў не бракла. Сёння шуфляды сталоў Гарадской рады народавай завалены сотнямі неразгледжаных заяў наконт рамонту і кватэр.

Аднак сітуацыя крыху змяняецца. Яшчэ ў гэтым годзе будзе аддадзены ў карыстанне насельніцтва васьмідзесяцікватэрны жыллёвы будынак, а ў наступных гадах пабудуюцца яшчэ два. Апрача гэтага Прэзідыум ПРН праводзіць парцэляцыю пасляўрэйскіх пляцоў прызначаючы іх на індывідуальнае будаўніцтва. Дагэтуль прызначана 90 пляцоў, на якіх стануць аднасямейныя дамы. На гэты год запрапанавана пабудова 13-ці дамоў, зразумела, залежыць гэта ад ходу надзелаў будаўнічымі матэрыяламі. З іншых інвестыцыяў у бліжэйшыя гады прадугледжана: пабудаваць Дом культуры, лазню і пральню, закончыць будову вадаправодаў, пашырыць гандаль і рамяство.

На 1957 год Бельск - Падляскі атрымаў 1 мільён 50 тысяч злоты на інвестыцыі і 800 тысяч злоты на рамонты — на 200 тысяч злоты больш, чым у мінулым годзе.

Хоць вельмі цяжка, але паволі даўнейшая сталіца Падляша падымаецца з руін і адсталасці.

(АО)

«ЗЯЛЁНЫЯ КЛУБЫ»

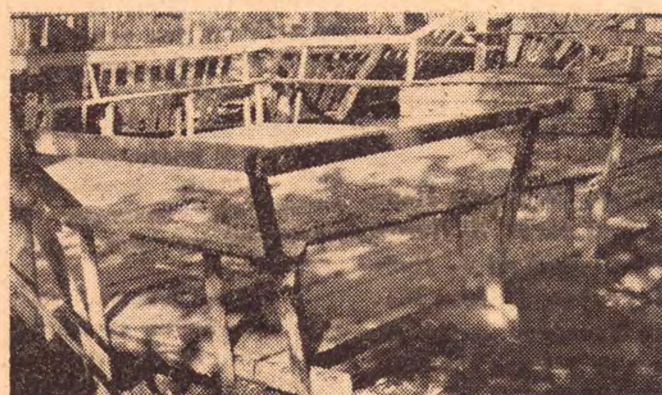

У беларускіх вёсках на Беласточчыне вельмі папулярныя так званыя «пляцоўкі» або «патэльні». Амаль штовечар збіраецца тут моладзь, раздаюцца вясёлыя зыкі гармоніка, л'юцца задушэўныя песні.

Летам тут адбываюцца грамадскія сходы, гульні дзяцей і т. п.

На здымку: — «зялёны клуб» у Пасеках — Гайнаўскі павет.

(в і а)

Фота — А. О.

«Ніва» дапамагла

У 23 нумары «Нівы», з 5 жніўня 1956 г., мы змясцілі артыкул пад загалоўкам «Вуліца Вінцэнтага Каладзея».

У артыкуле гэтым было напісана аб тым, што грам. Вераніка Каладзей — удава па Каладзею — былым дзеячы рабочага класа і члене падпольнага руху падчас вайны, якога імем названа вуліца ў Гайнаўцы, ужо восем гадоў не атрымоўвае ніякай дапамогі ад дзяржавы, хоць сапраўды знаходзіцца ў вельмі цяжкіх матэрыяльных абставінах і мае сямёра дзяцей.

Пасля напісання вышэй памянутага артыкула і адпаведных інтэрвенцыях у вышэйшых улад, Веранікі Каладзей прызначана пажыццёвую пенсію ў колькасці — 600 зл. у месяц.

Ці твой сусед чытае «НІВУ»?

Адказы рэдакцыі

ГРАМАДЗЯНКА Г. В. Вы пішаце, што Вы праз поўтара месяца працавалі прыбіральшчыцай ў ПСС-е. Перад гэтым вы выконвалі такую-ж працу ў школе, з якой звольнена вас на вашу просьбу. Цяпер кіраўніцтва ПСС звальняе Вас, міма таго, што Вы цяжарная.

АДКАЗВАЕМ: Цяжарная жанчына не можа быць звольнена з працы толькі тады, калі яна працавала ў адным прадпрыемстве больш трох месяцаў. Працы ў папярэднім месцы не ўлічваецца. Цяжарную жанчыну, якая працуе менш трох месяцаў — можна звольніць, калі трэба, без адказнасці.

Складчыны на Выдавецкі фонд

491)	В. Навіцкі — Беласток	— 30 зл.
492)	Пачатковая школа ў Новым Карніне	— 90 зл.
493)	Пач. школа ў Рыбалах	— 50 зл.
494)	А. Асіпюк — Бельск	— 35,60
495)	І. Себета — Гураны	— 20 зл.
496)	В. Літвінчук — Беласток	—100 зл.
497)	В. Петручук — Чыжыкі	— 10 зл.
498)	Пачатковая школа ў Кожыне	— 129 зл.
499)	Н. Бараноўская — Бельск	— 65 зл.

На Месяц

Чаго не выдумаюць людзі на свеце. Запраектавалі нават, што за дваццаць гадоў паляцяць на Месяц першыя пасажыры. У нас яшчэ не навучыліся аўтобусам людзей перавозіць, з цэнтра горада ў Фасты ледзьве даедзеш, а заграніцай, на табе, «Зямля—Месяц» без перасядкі.

Гэткія далёкія паездкі — нядрэнная справа. Уяўце сабе дарагія грамадзяне, што вы атрымалі камандзіроўку на Месяц. Ракета на Месяц — ляціць месяц часу. Сутачныя штодзень капаюць у кішэнь, а ў гэты час на зямлі рахункавод налічвае зарплату.

А там ад Месяца і на Венеру не далёка. Што гэта значыць пераскочыць туды для камандзіровачнага на ракеце? Тое, што плюнуць. На Венеры жанчыны чароўныя, кожная на падоб'е Мілоскай Венеры.

Мне здаецца, што ў Польшчы ракеты не будуць лятаць на Месяц і на Венеру. Тэхнічныя цяжкасці мы перамаглі-б, але з эксплуатацыйнымі справамі не на нашу сілу.

Чытачы ведаюць, як часта цягнікі ў нас затрымоўваюцца перад семафорам. Паравоз стаіць, гудзе і дзяжурнага на станцыі паганяе, а ракета не гудзе і стаяць не можа.

Наш кур'ерскі цягнік «Кракаў — Закапанэ» едзе з хуткасцю 26 км. на гадзіну, пасажырскі цягнік «Алецка — Галдап» — 15 кілометраў на гадзіну, а ракета ляціць так хутка, што чыгуначнікі гэтага не вытрымаюць.

Для кантралёраў ПКП праца ў ракетах вельмі цяжкая. Вось, напрыклад, пападзецца «заец» без білета, што рабіць? На дарозе такога не высадзіш — нельга, яшчэ чаго добрага ўпадзе, ды заб'ецца, пакінуць на Месяцы — немагчыма, як-жа потым кару за праезд без білета з яго сцягнуць?

У цягніках шукаючы месца бачым толькі паперкі з напісамі: «Зарэзервавана». Бегаеш туды і назад, потым станеш на карыдоры і едзеш у Варшаву, а часам нават і далей. Але ў ракеце, месяц часу не пастаіш на нагах, дзеля таго многія ад паездкі адкажуцца.

Нашы чыгуначнікі бачучы, як Рыбтрэст перавозіць селядцы, робяць тое самае з пасажырамі, а з ракетамі так не выйдзеш, ракета без калёс і і гэткай перагрузкі не вытрымае.

Мы прызвычаіліся яшчэ вось, да чаго; стаіць цягнік на станцыі, на вагоне таблічка, — «Беласток — Лапы», а едзе гэты цягнік у Элк.

Калі так з ракетамі будзе — то замест на Месяцы апынімся на Марсе.

Вось бачыце, якія ў нас умовы. Значыцца мы да міжпланетнай сувязі не дараслі.

Дзядзька Лявонь

Апошнім часам на вёсках і гарадах шырока развіваецца спекуляцыя. (з друку)

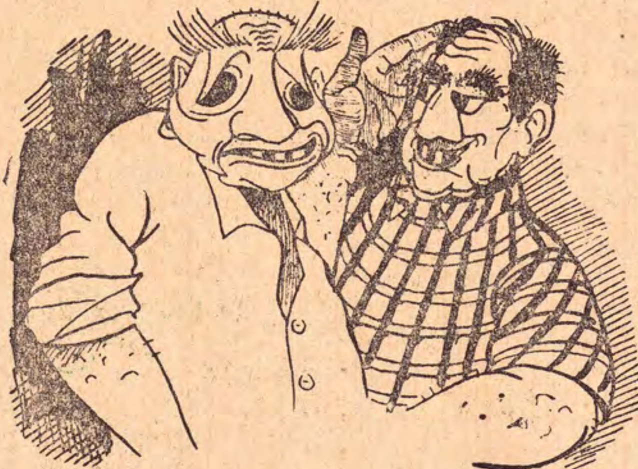

— Цікава, ці доўга мы яшчэ будзем гандляваць?

Адгадала

— Ну, што табе цыганка паваражыла?

— Што хутка буду мець кражу.

— Э... гэта няпраўда.

— Як, няпраўда? Святая праўда. Толькі яна выйшла, а я ўжо заўважыў, што на стале гадзінніка няма.

Памяншала

— Колькі кіламетраў будзе ў горад — пытае падарожны аднаго селяніна.

— З пяток будзе. Было больш, але ўжо тры стаўбы паваліліся і іх начлежнікі спалілі

Камерчаская галава

— Вось дальбог Антон, не магу ўцяміць, як ты так жывеш. Я зарабляю 1.800 зл. у месяц, а ты толькі 800 і ты за тры гады пабудаваў сабе новы дом, а я нават і марыць аб гэтым не магу.

— Заробак — гэта не ўсё — адказвае Антон. Трэба мець камерчаскую галаву. Я, браток, працую ў Гандлёвым прадпрыемстве, кірую вялікімі разервамі. Вось гэта мне і дапамагло пабудавацца.

Без слоў

Адкрыты ліст да Дзядзькі Левана

Здароў, Дзядзька Лявон!

Дазволь пазнаёміцца з Табою хаця лістоўна пакуль што, а як надарыцца нагода быць у Беластоку — то загляну да Цябе, каб асабіста пазнаёміцца, пагутарыць аб нашых грамадскіх справах, якія набалелі на нашай старэчай беларускай душы.

Я называюся Дзед Марцін. Гэтак называюць мяне не толькі свае аднавяскоўцы, але і суседзі акалічных вёсак. Гэтак я падпісваў свае народныя казкі і апавяданні, друкаваныя яшчэ перад вайною. Ад сапраўднага свайго прозвішча я даўно адзвычаіўся, бо рэдка калі ім карыстаўся. Вядомае яно было толькі валасным чыноўнікам, якія выпісвалі падаткі, ды перадваеннай паліцыі, якая за прыналежнасць да беларускіх арганізацыяў і за распаўсюджванне літаратуры ў роднай мове праследвала мяне. Ад вастрогу мне ўдавалася выкручвацца, але за тое розных пратаколаў было хіба больш, чым у сучкі блох. Прыкладам: Барбос сарваўся з ланцужка і пабег на «сабачае вяселле» — пратакол, дождж спаласкаў з коміна пабелку — пратакол, прыпадкова пасеяўшуюся табачыну знайшлі ў бульбе — пратакол, дошчачку ад фурманкі з адрасам, елучы на кірмаш згубіў — пратакол, «Славойку» вапнай не пабяліў некалькі разоў у год — пратакол.

І раз чуць не сеў у астрог за «самагонку». І хто мяне чуць не згубіў? Мая ўласная жонка — Маланння!

Вось паслухай, як было.

Маланння кажа: «Калі цэлы пост не пасцілі — то хоць апошні тыдзень перад Вялікаднем трэба папасціць. Пара нам старым падумаць і аб спасенні душы». Каб не ўвязвацца ў спрэчкі з бабаю — кажу: «Ну добра, я не супроць таго, каб па смерці папасці ў неба, давай будзем пасціць, нам-жа не прывыкаць да посту. Пасцілі мы амаль без перапынку каля 60 гадоў, давай папосцім яшчэ з шэсць дзянькоў». (Чаго толькі не робіцца для сямейнага шчасця і... для спасення душы!).

Значыцца Маланння, як след к посту, у вялікай дзежы (хлебнай) расчыніла саладуху і паставіла на печ, каб закісла.

Праз некалькі гадзін урываюцца да нас у хату камендант пастарунку з паліцыянтам. Але я сябе спакойна пачуваю: сабака прывязаны, комін пабелены, гурткі паліквідаваны, газета закрытая, якой-жа яму яшчэ трасцы трэба? А ён — гэты камендант, сляпіцаю ў вочы пачаў кідацца:

«Самагонка ёсць?» — Няма — кажу. — «А будзе?». — Кажу — «Не будзе». Тады ён на печ і паказвае на дзяжу з саладухай. — «А то што?» Кажу: «саладуха», і тутжа ўмяшалася Маланння і падрабязна пачала расказваць, як расчыняла, што ўсё гэта дзеля спасення душы... Але камендант не бяручы пад увагу нашых тлумачэнняў і апраўданняў, спісаў пратакол і палаў у суд за самагонку. На судзе з трудом мы з Малланняй апраўдаліся і саладухі больш не рабілі аж да верасня 1939 года.

Вось бачыш, колькі я нагаварыў Табе дурніцы, а меўся зусім аб чым іншым пісаць.

Дзеля таго, што мы з Табою ўжо больш-менш знаёмыя — то я хачу Табе шчыра сказаць: Твае кароценькія, гумарыстычныя, даволі едкія гутаркі, якія друкуюцца ў кожным нумары «Нівы» вельмі цікавыя, карысныя, жыццёвыя, рэалістычныя, актуальныя і дасціпныя, а таму вельмі падабаюцца не толькі мне, але і маім знаёмым. Больш таго, я перакананы, што гэтыя гутаркі падабаюцца ўсім чытачам «Нівы». Непадабацца яны могуць толькі тым, каго Ты смагла апісваеш.

На мой погляд. Твае гутаркі могуць быць яшчэ больш цікавымі, вартаснымі, калі будзеш пісаць іх не літаратурнай беларускай мовай, а мясцовай (мясцовым дыялектам), пераплятаючы народнымі пагаворкамі, мясцовымі гумарыстычнымі зваротамі. Коратка кажучы, пажадана было-б, каб Твае гутаркі пераказваліся мясцовай беларускай мовай, якой сёння гутараць шырокія масы беларускага сялянства і працоўныя Беласточчыны.

Калі-ж у гутарцы выступаюць апрача аўтара пастароннія асобы, то іх сказы таксама трэба перадаваць у арыгінале. Тады можа быць многа гумару не толькі ў змесце але і форме. Прыкл. гутаркі Тарапунькі і Штэпсэля перадаваныя па савецкім радыё. Адзін гутарыць па-руску, другі па-украінску.

Выбачай, што я Цябе ні разу не назваў «панам» і нават не звяртаўся на вы», а адразу перайшоў на «ты». Такая ўжо ў мяне старая беларуская паводка. Я паноў, папоў, ксяндзоў і ўсіх малых і вялікіх начальнікаў «тыкаў», дык навошта з Табою цырамоніцца, калі Ты малодшы ад мяне. Ты Дзядзька, а я Дзед.

Будзь здаровенькі і вясёленькі, ды падсыпай перчыку ў чулае месца тым, хто заслугоўвае.

Твой Дзед Марцін

АДГАДАНКА

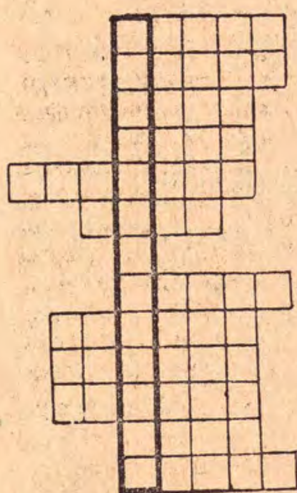

У памешчаныя ніжэй клеткі ўпішыце словы гэтага значэння:

1. Дамовая птушка
2. Расце ў лесе
3. Жыве ў лесе
4. Любім у ёй купацца
5. Засцілаем ім стол
6. Горад у Польшчы, у якім выдабываем нафту
7. Змягчаючая літара
8. Горад у Польшчы, дзе выдабывіем соль.
9. Хатняя жывёла
10. Мужское імя
11. Горы ў СССР
12. Ёсць у свечцы і ў лямпе
13. Жаночае імя.

Літары ў аблямоўцы дадуць імя і прозвішча вядомага Беларускага пісьменніка.

Сярод тых чытачоў, якія да 20 ліпеня прышлюць правільныя развязкі, будзе разлясавана 10 кніжных узнагарод. Р.

Развязка ліковай адгаданкі з 23 нумара «Нівы»

1	7	12
3	11	
10	4	2
5	13	
9	5	6

(адзін з варыянтаў развязкі).

Кніжныя ўзнагароды атрымалі:

1. Ніна Шатыловіч — Варшава, 2. Рыгор Парфенюк — Ожэшкова — Гайнаўскі павет, 3. Лявон Талчэўскі — Вроцлаў, 4. Алесь Дуброўскі — Дуброва, 5. Ніна Сычэўская — Гайнаўка, 6. Янка Макарэвіч — Саколка, 7. Мікола Бандарук — Ополе, 8. Лідыя Харкевіч — Ольштын, 9. Мікола Оверчук — Ожэшкава — Гайнаўскі павет, 10. Янка Сайноўскі — Аўгустова.

Узнагароды высылаем поштай. Р.

Папраўка

У 26 нумары, на 8 старонцы было абмылкова надрукавана «Развязка адгаданкі з 23 нумара «Нівы» — замест з 22 нумара.

Галоўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA" Organ Białoruskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego w Białymstoku. Adres redakcji: Białystok, ul. Manifestu Lipcowego 25, tel. 25-89. Warunki prenumeraty: miesięczna — 2.40 zł, kwartalna — 7.20 zł, półroczna 14.40, roczna 28.80. Prenumeratę przyjmują wszystkie urzędy pocztowe i listonosze. Wydawnictwo: RSW „Prasa".
Prenumeratę ze zleceniem wysyłki zagranicę przyjmuje PKWZ „Ruch" Warszawa Należność wpłacać na konto PKO I-6-100024 Warszawa Cena prenumeraty z wysyłką zagranicę wynosi: kwartalnie 10,15 zł, półrocznie 20,30 zł, rocznie 40,60 zł. Druk Białostockie Zakłady Graficzne, Nakład 5.205 T-10